

Tuikki

5

Mihin kalaan,
kun luvat loppuvat?

12

Ahven – suosittu
tuntematon

16

Katiskan toinen
tuleminen

6

**Ruuhkaa
Väylällä**

20
HAW, SANOI KALASTAJA
Rautuvesien autiudessa odotti yllätys.

PÄÄKIRJOITUS..... 4

TUIKIN TÄRPPI
Mitä tehdä, kun luvat loppuvat..... 5

RUUHKA VÄYLÄLLÄ
Kun Tenolle tai Ruotsiin ei päässyt..... 6

KOSKET KUUMINA
Lämpötilat tarkkaan seurantaan 11

AHVEN
Kansalliskala voi hyvin..... 12

OMAVARAISEN PYYDYS
Katiskan suosio kasvaa taas..... 16

TUIKIN KASVO
Anna Morottaja..... 18

KOIRAKYYDILLÄ KALAAAN
Pilkkiäjä nelijalkaiset moottorit..... 20

TALVEN VIIMEISET SAALIIT
Kevättijärvi hellii keväällä..... 26

ERÄLUVAT.FI
Kaikki luvat valtion vesille 29

Metsähallituksen kalastushenkilöstö 34

TUIKKI PÅ SVENSKA
Läs mer om den bekanta men mystiska abborren på svenska:
Eräluvut.fi/se/tuikki

6
AINON ENSIMMÄINEN
Tornionjoella nähtiin lohiummaa.

TUIKKI SÁMEGILLII
Loga Anna Morottaja birra davvisámegillii ja anárašgillii:
Luvvá Ánná Morottaja mainâs tavekielân já anarâškielân:
Eräluvut.fi/tuikki

Tuikki on Metsähallituksen maksuton lehti kalastajille. Lehti ilmestyy kerran vuodessa ja on luettavissa myös netissä Eräluvut.fi.

Miksi sait Tuikin?

Tuikki jaetaan kaikille, jotka ovat ostaneet Metsähallituksen kalastusluvan edellisvuonna. Käsissäsi oleva lehti on jaettu siis vuonna 2021 kalastusluvan ostaneille.

Tuikki

Metsähallituksen lehti kalastajille.

Kieppi

Metsähallituksen lehti metsästäjille.

Metsä.fi

Metsähallituksen lehti sidosryhmille.

Suomu

Lehti kalastonhoitomaksun vuosimaksun maksaneille.

Toimitus

Päätoimittaja Aku Ahlholm

Toimituskunta

Mikko Malin, Ahti Putaala, Päivi Lazarov, Juha Ahonen

Toimituksen yhteystiedot

Metsähallitus, PL 81, 90101 Oulu
0206 39 4000
etunimi.sukunimi@metsa.fi
www.eräluvut.fi

Lehden toimittajat ja kuvaajat

Pekka Juntti, toimittaja
Antti J. Leinonen, kuvaaja
Kimmo Pöri, toimittaja, kuvaaja
Tuomo Pirttimaa, toimittaja, kuvaaja

Kannen kuva Antti J. Leinonen

Muut kuvat Johannes Sipponen, Kimmo Rampanen, Aku Ahlholm

Ulkoasu ja taitto Oy Preesens Ab

Kirjapaino PunaMusta

Puhdas vesi huuhtelee

Sukelsin nuorena miehenä. Vesi oli minulle kuin äidin syli. Kun pudottauduin veneestä selkää edellä pinnan alle ja annoin painojen viedä sukunni sukunni, se oli vapauttava tunne. Se oli toinen maailma, jossa hiljaisuus ja rauha valtasi mielen.

Muistan erityisesti Manamansalon Heikkinen, jossa maanvyöryn seurauksena on vedenlainen metsä. Useita mäntyjä oksistoinen seisoo kirkasvetisen lammen pohjassa ja kurottua kohti pintaa. Puiden latvaoksisista ahvenien valtakunta, vahvempien alaokkien ympärillä isojen ja ylempänä puiden juurilta katsottaessa näky oli aina ihmeellinen ja koskettava. Minulla syntyi suhde tuohon metsään, jonka oksilla ahvenet asuivat.

Ymmärrän hyvin tämän lehden Annaa, joka kertoo itkeneensä järvensä tähden (sivu 18). Suomessa on paljon heikossa kunnossa olevia järviä, joita yritetään kunnostaa. Monet ovat itkeneet niiden tähden ja toivoneet niiden parantuvan. Vesiä voidaan onneksi kunnostaa ja parantaa ja sitä työtä tehdään ja rahoitetaan yhä enemmän. Ja tarve kasvaa.

Ilmastonmuutos muuttaa vesistöjä ja muuttaa niiden lajistoa. Ahven on yksi niistä lajeista, jotka josta hyötyä muutoksesta. Sitä esiintyy tummissa ja kirkkaissa vesissä, karuissa ja rehevissä. Ahven on myös yksi parhaista ruokakaloista ja se kestää hyvin kalastusta. Sitä on myös mukava kalastaa, vaikka sitä mukavuutta on vaikea määritellä. Sehän iskee topakasti vieheeseen ja on jotenkin niin voimakas ja toisinaan.

Ahven on myös tyypillisesti sellainen kala, joka ui katiskaan ja jopa oikein kokoontuu sinne. Kun koronavirus levisi maailmalla ja ihmiset eristäytyivät mökeilleen ja pakenivat kaupungeista, kalastus koki renessanssin. Myös katiskapyynti elpyi. Kerromme tässä lehdessä katiskoista, jotka ovat mitä parhaimpia valikoivia pyydyksiä – pinnan alla. Maalla se on vaarallinen sekä nisäkkäille että linnuille huolimattoman käsissä.

Kalastus on myös sillä tavalla hieno harrastus, että sitä voi tehdä monella tavalla. Täydellisesti uppoutuen ja tekniikkaan ja hienouksiin sukeltaen, kuten jotkut perhostajat tekevät. Sitä voi myös lähikalastaa mökkilaiturin nokasta vaikkapa ongella. Sen viehätys on kuitenkin sama. Et voi koskaan tietää, mitä sieltä vedenalaisesta, sieltä toisesta maailmasta, sieltä nousee. Sitä odottaa ja aina se yllättää. Näitä tunnelmia välitämme Tuikissa.

Itselle nuoruuden ahvenmetsässä sukellukset olivat ikään kuin rinnakkainen maailma, jossa sain vierailta. Vedet ovat olleet meille rinnakkainen maailma, josta ei välitetty ja jonne kipattiin tai johdettiin milloin mitään. Senkin olen joskus kuullut, että joki on puhdistettu ”polkupyöristä ja ruumihista”, nyt siitä voi juoda. Nyt tiedämme paremmin. Ei voi.

Jukka Bisi
erätalousjohtaja

Luvat loppuivat – missä voisinkalastaa?

Kesä 2021 opetti kalastajille, että ennen kalastusreissuun lähtöä on aina ostettava luvat. Toinen opetus oli, että kalastonhoitomaksu riittää useimpiin vesistöihin Lappia myöten.

Paras kohde voi olla rauhaisa pieni lampi kodin lähellä.

Kaikki oli valmista. Oli varattu lomat, pakattu varusteet huolella ja lopulta ajettu koko Suomen halki Inarijärven rantaan. Enää luvat puuttuivat.

Monella ne jäivätkin puuttumaan, sillä lupakiintiö myytiin ensimmäistä kertaa täyteen. Samoin kävi laajoilla kalastuslupa-alueilla Enontekiön erämaa, Inarin erämaa ja Utsjoen erämaa. Kaikkiaan 13 kohteella myytiin viime kesänä eioota.

Jatkossa kalastajat muistanevat hankkia ensin luvat ja hoitaa vasta sen jälkeen muut järjestelyt. Metsästäjät tämän jo tietävät, sillä suosituimmille alueille luvat voivat loppua muutamassa sekunnissa myynnin alettua.

Toki kaikki, jotka haluavat lupia Juutuulle, Näätämojoelle tai Ivalo-

joelle, tietävät jo, että lupia on hyvin rajoitetusti ja heidän on oltava hereillä myynnin aloituspäivänä.

Kestävää kalastusta lähilammella

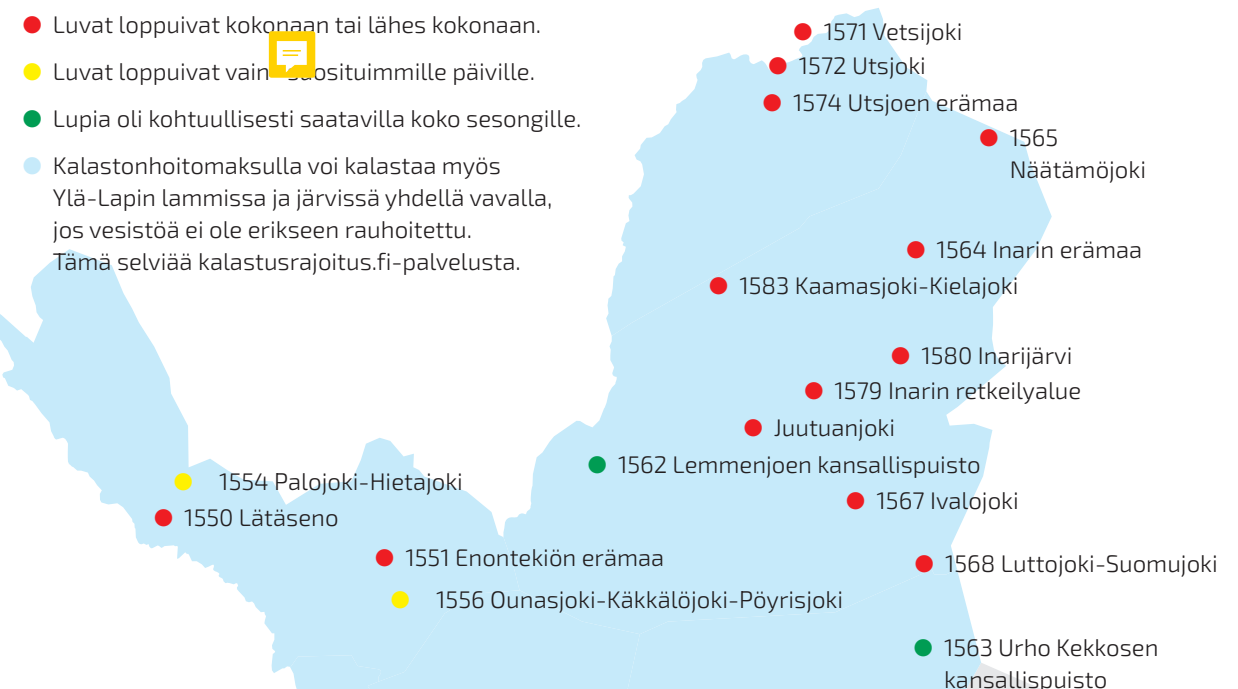
Kalastajille lupatilanne on silti lohdullinen. Kalastonhoitomaksulla saavat kaikki 18–64-vuotiaat kalastaa yhdellä vavalla hyvin laajasti myös Lapissa. Alle 18-vuotiaat tai 65 vuotta täyttäneet voivat kalastaa maksutta yhdellä vavalla. Tämä onnistuu myös Inarijärvellä sekä kaikilla erämaa-alueiden vesillä, jotka eivät ole vaelluskalavesien koski- tai virta-alueita tai joita ei ole erillisellä päätöksellä rauhoitettu.

Erikoissuunnittelija **Mikko Malinilla** on vieläkin parempi idea.

– Kalastusta lähellä, pienellä metsälammella, kevyellä vavalla. Tapahduttomia on hyvin. Voi ottaa ruokakaloja hyvällä omallatunnolla, Mikko Malin kertoo.

Esimerkiksi valtion vesialueilla on runsaasti tällaisia alikalastettuja vesiä. Ne löytyvät näppärästi Retkikartta.fi-palvelusta. Mahdollisia kalakohteita löytyy valtaosin myös kansallispuistoissa ja muilta suojelualueilla.

– Kun lähtee päiväksi metsälammelle lasten kanssa, voi löytää paikkoja, joissa ei käy kukaan muu. Ei ole välttämättä käynyt vuosiin, Malin sanoo.

Onnellisten koskella

Kun Teno sulkeutui ja Ruotsin lupamyynti ehtyi, Tornionjoen Matkakoskella koettiin ennennäkemätön väentungos. Tuikin toimitus sattui paikalle 16-vuotiaan Aino Myllynevan kalastajanuran tähtihetkellä.

Yksinäinen naurulokki seilaa Matkakosken yllä laiskoin yönnein. Sen olemus ei sovi ollenkaan yhteen kosken kanssa, kuohun, joka rymisee ja pauhaa kuin koko suvannon jokainen vesipisara yrittäisi yhtä aikaa pusertua kapeaan ränniin.

Koskella on ihmisiä kolmessa kohdassa. Lähimpänä koskenniskaa ja hurjimpia kuohuja seisoo mies lautarenuilla pitkä lippo kädessään. Lohenlippous on juuri alkanut, mutta miehen olemuksesta se ei näy. Ei hiventäkään lohikuumetta. Hän on seesteinen, tasaisen hyvällä mielellä.

Ensimmäinen vuorokausi on antanut hänelle ja kavereilleen muutamia kaloja, ja mikä ilahduttavinta, lippoihin ui paljon taimenia.

– Ne pitää tietenkin päästää takaisin, mutta näyttää että taimenkanta on kasvussa. Se on hieno asia, mies sanoo.

Lippomontulla seisoo kymmenkunta kalastajaa aivan vierekkäin. He kalastavat virveliperholla eli spinflugalla. Se on putkiperhon heittämistä

painon avulla. Katson heidän heittämistään, se sujuu ihmeen hyvin. Perho on niin pitkän tapsin päässä, että osamattomampi linkoaisi koukun vieruskaverin korvaan, tai itseensä.

Uudella tulistelupaikalla istuu makkarapaistopuuhiissa **Heidi Myllyneva** tyttärensä **Lilianin** ja poikansa **Valden** kanssa. He ovat lähteneet Nivalasta perinteiselle minilomalle Matkakoskelle. Kaksi vanhempaa tyttöä **Aada** ja **Aino** linkoavat perhoa seuraavalla heittopaikalla Maasaarassa.

Perheen isä **Sakari Myllyneva** marssii nuotiopaikalle ja nappaa kuuman makkaran ritilältä käteensä. Lapset järsivät omia makkaroitaan keskittyneen oloisina. Heidi kertoo, että kalastus on verissä hänen perheessään.

– Minut raahattiin Tenolle jo silloin, kun olin äidin vatsassa, hän nauraa.

Alkukaudesta 2021 Matkakoskella on ollut festaritunnelmat. Väkeä on ollut valtavasti.

Sakari sanoo, että Tenon sulkemisen näkyy Matkakoskella. Samoin se,

että Ruotsin puoleinen ranta on jo toista kesää peräkkäin vain kylälaisten käytössä.

Muutaman vuoden ikäinen Lilian hyppää penkiltä riemuissaan.

– Minä voitin!

– Minkä sinä voitit, kysyn.

– Makkaransyöntikilpailun, Heidi-äiti vastaa Lilianin puolesta.

Heidin puhelimeen tulee kuvaviesti. Aino-tytär on saanut lohena. Elämänsä ensimmäisen.

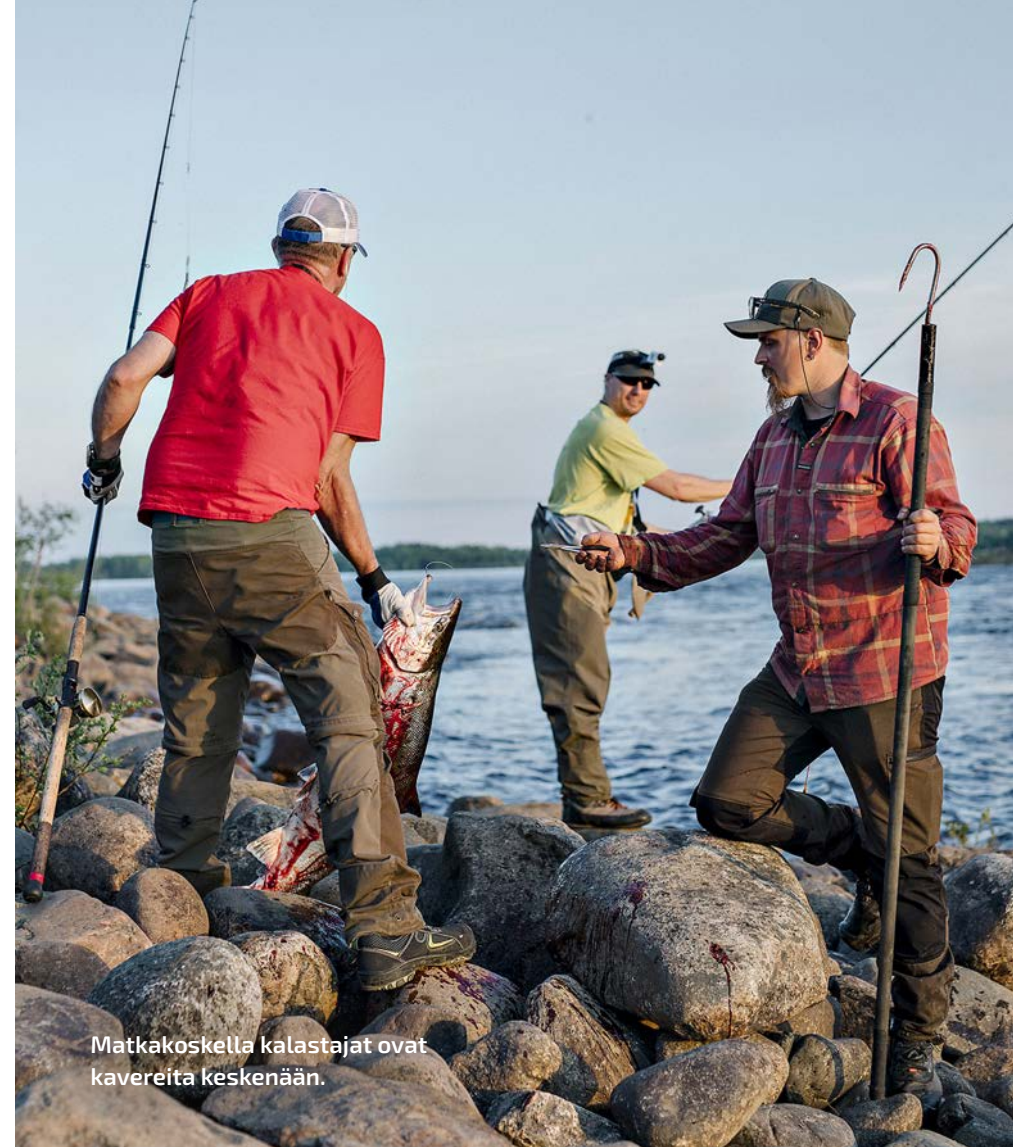
Kädet eivät enää tärise

Kuusitoistavuotias Aino Myllyneva katsoo käsiään. Ne eivät tärise enää.

Myllyneva on tahkonnut punttia veteen Maasaarassa yhdestä asti sis-konsa Aada Myllynevan, 20, kanssa siitä lähtien, kun sai vuorokausiluvan ostettua. Reilu yhdeksän tuntia myöhemmin tärppäsi ja sitten kamppailtiin ja pelättiin, että pysyykö vai kar-kaako.

Aino kertoo olevansa toista kertaa lohestamassa.

– Ajattelin, että kyllä minä tämän luvan aikana sen saan, hän hymyilee.

Matkakoskella kalastajat ovat kavereita keskenään.

Taistelun jälkeen isosisko nosti kalan rannalle pyrstöstä niin kuin isä on opettanut.

– Isä sanoo, että kalalle pitää antaa mahdollisuus, Aada hymyilee.

Myöhemmin illalla kuulen, että neitojen lohennosto on herättänyt rannalla ihailua. Moni puhuu ”tyttöjen lohesta”.

– Pyrstöstä nosti rannalle, kehaisee vieressä tamperelainen **Kari Lintunen**, joka on juuri itsekin onkinut 6,8-kiloisen.

Tunnin jono heittopaikalle

Aada Myllyneva on kalastanut lohta jo viisi kesää. Hän sai heti ensimmäisenä kesänä kalan ja jäi koukkuun. Tälle vuodelle reissu Matkakoskelle on jo toinen, ja kauden ensimmäinen kala on nyt saatu.

Aada on huomannut, että tänä vuonna kalastajia on paljon enemmän kuin edellisinä kesinä. Pahimmillaan

ylämontulla on saanut odottaa tunnin, että pääsee heittämään kymmenen heiton vuoronsa.

Nyt heittopaikalla on hyvin tilaa, ja heittämään pääsee, koska haluaa.

”Tänä kesänä punttikalastus on sallittua Matkakoskella vain 1.6.–9.6.2022”

Aino hakee noin seitsenkiloisen kalansa näyttille. Se on kaunis, keskikokoinen Tornionjoen nousulohi. Monilla muilla joilla sitä kutsuttaisiin suureksi. Väylän lohi kasvaa jättimäiseksi. Tänäinkin saan kuulla kalastajalta vankkaa todistusta yli kaksikymmentäkiloisesta, jonka vatsanympäry oli 70 senttiä.

Kuvaaja-Antti ottaa kalanaisesta kuvia saaliinsa kanssa. Aadaa on ilahduttanut se, että naisia on Matkakoskella kalalla koko ajan enemmän. Tänään he ovat tavanneet neljä muuta naista.

Aada ottaa vapansa ja marssii koskelle. Aino jää kalansa kanssa rannalle odottamaan. Hänellä ei ole lupaa yrittää enempää.

Kalastusmenetelmä puhuttaa

Rannassa kuuluu huuto. Kala on kiinni. Vierustoverit kelaavat vieheet ylös. Kokkolalainen **Thomas Hagström** pitelee lujasti vapaa ja konkoilee rantakivikossa alavirtaan lohena perässä.

Taistelun jälkeen rannalle kapuaa hengästynyt kalamies.

– Tämä yhteisö täällä... Hagström kokoilee ajatuksiaan. –Tuolla tuntematon kaveri punnitsee minun lohta, hän kiittelee.

Apua on tarjolla aina. Kalastajat ovat kavereita keskenään. Matkakoskella useimmat rantakalastajat harrastavat niin sanottua spinflugaa eli punttikalastusta. Menetelmässä kalastajat heittävät putkiperhon pohjan tuntumaan painon ja tapsisiiman avulla.

Aikaisemmin kalastajat käyttivät kolmihaarakoukkuja. Nykyisten kalastussääntöjen mukaan jokialueella saa käyttää spinflugassa ainoastaan yksihaaraista koukkuja, jonka suurin kitakoko on 12 millimetriä.

Spinfluga-harrastajien mukaan tämä ehkäisee suun ulkopuolisia tartuntoja. Hyvänä puolena he pitävät sitä, että jokainen voi saada saalista.

– Juuri niin kuin tuo nuori tyttö äsken, Thomas Hagström sanoo.

Taustalla hänen vonkaleensa putoaa puntarista maahan.

Hagström on heittänyt putkiperhoa Matkakoskella 25 vuoden ajan. Hän piti ennen kalastusarvikeliikettä Kokkolassa ja opetti monia lajin saloihin.

– Tämäkin oli niin tiukasti alaleuasta kiinni, ettei mitään.

– Kaksitoista kiloa, kuuluu huikkaus takaa.

Tuntematon mies on saanut Hagströmin kalan punnittua.

Aino Myllyneva sai ensimmäisen lohensa toisella lohenaikalastusreissullaan.

Parempaa katseltavaa kuin TV-ohjelmat

Helsinkiläinen **Olli Minkkinen** istuu kivellä, hörppii olutta ja katsoo kalastajien riviä. Hän on harrastanut perhokalastusta kolmenkymmenen vuoden ajan. Matkakoskella hän on käynyt kuuden vuoden ajan.

Myös Minkkinen on huomannut, että väkimäärät koskella ovat kasvussa.

– Tänäinkin päivällä oli väkeä kuin Mikkelin torilla.

Minkkinen sanoo, että nyt, kahdeksantena kalastuspäivänä, kalantulo on

parhaimmillaan. Tuon tuostakin joku tappelee lohen kanssa.

Minkkisellä ei ole kiirettä kalastaa, sillä hän on ollut jo yli viikon koskella. Hän aikoo olla toisenkin.

Minkkisellä on jo muutama kala ylhäällä. Hän asuu lähistön kylällä vaatimattomassa hirsituvassa, jossa ei ole edes televisiota. Se ei häiritse.

– Tässä on paras ohjelma, mies sanoo ja osoittaa koskelle.

Viikinkipartainen mies rivistön keskivaiheilla karjaisee, että kala on kiinni. Kymmenen sekunnin raju taistelu heittokiven päällä ja siima paukkaa poikki.

– Ne pitää niin tiukalla noita. Miksei se lähtenyt perään, Minkkinen harmittelee.

Kalansa menettänyt mies käytti punttia ja putkiperhoa. Toistaiseksi menetelmän käyttö on sallittua, mutta tilannetta tarkkaillaan, sillä nousulohi sietää heikosti stressiä ja ihovaurioita, joita spinflugasta irronneet lohet helposti saavat. Suomi ja Ruotsi kielsivät kesällä 2022 spinfluga-kalastuksen kokonaan 10. kesäkuuta alkaen Kukkolankoskella sekä Suomen puoleisella Matkakoskella.

Tänään Matkakosken rannalla on kuitenkin onnellinen tunnelma.

ERÄLUVAT-FAKTA

Väylän lohikesä: sata tuhatta lohta?

Tornion-Muonionjokeen nousi Luonnonvarakeskuksen erityisasiantuntija Ville Vähän mukaan kaiken kaikkiaan noin 100 000 lohta, mikä on viiden viimeisen vuoden paras seurantatuloks.

Vaikka vuonna 2020 joessa oli paljon sairaita, haavaisia ja vesihomeen peittämiä kaloja, kutu onnistui hyvin ja kesällä 2021 esiintyi runsaasti poikasasia. Kesällä 2021 sairaita lohia esiintyi selvästi vähemmän.

Aku Ahlholm, teksti
Tea Nevanperä, piirrookset

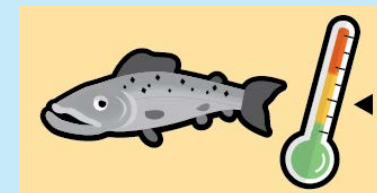
VASTUULLINEN KALASTUS

Kalavesien lämpötilat jatkuvaan seurantaan

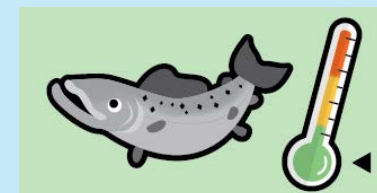
Lämmin koski on riski lohikaloille, minkä vuoksi luvanmyynti herkästi keskeytetään.

Yli 21 asteessa lohikalat lopettavat ravinnon hankkimisen, veden happipitoisuus laskee ja vapautettavien kalojen selviytyminen heikkenee.

17–21 asteessa lohikalojen ravinnon hankkimisen aktiivisuus laskee. Kalastus kannattaa keskittää vuorokauden viileisiin ajankohtiin. Seuraa lähipäivien sääennustetta ennen luvan ostamista!

Alle 17 asteessa lohikalat hankkivat ravintoa aktiivisesti. Kalojen vapauttaminen onnistuu hyvin.

Metsähallitus asentaa herkille koskikohteille lämpötila-antureita, jotta niitä pystytään seuraamaan reaaliaikaisesti. Anturit lähettävät tiedon kalastuksen asiantuntijoille.

Myös asiakkaat voivat seurata vedenlämpötiloja Eräluvut.fi-palvelun kohdesivuilla. Anturit asennetaan 12 kohteelle.

Parina kesänä Metsähallitus on joutunut keskeyttämään kalastuslupien myynnin, kun jokivedet ovat lämmenneet useilla kohteilla reilusti yli 20 asteen. Lämmin vesi on riski lohikaloille. Kun kalastajan koukkuun tarttuu alamittainen tai muuten rauhoitettu lohikala, joka pitäisi vapauttaa, se ei ehkä selviä väsytyksen aiheuttamasta rasituksesta. Heikoiten lämpöä kestävä lohikalat, kuten lohi, muikku, nieriä, taimen ja harjus. Vastuulliseen kalastukseen kuuluu, että kalastajat välttävät kalastusta lämmenneissä kohteissa, joissa koukkuun voi tarttua vapautettavia lohikaloja.

Jatkossa lupien myynti voidaan tarkemman seurannan takia keskeyttää ajoissa lohikalojen suojelemiseksi.

Lohikalojen pyynti lämpimissä vesissä ei ole muutenkaan mielekäästä, sillä kalat passivoituvat ja voivat lopettaa ruokailun. Lämpimänä kesänä kalastajien kannattaa pyytää muita lajeja. Esimerkiksi särki, kuha, ahven ja hauki viihtyvät hyvin lämpimissä vesissä.

Seuraa näiden kohteiden lämpötiloja Eräluvut-sivustolla

- Langinkoski 7581
- Kotalan kosket 6550
- Keihärinkoski 6586
- Kolima-Keitele-koskireitti 6686
- Konnuskoski 7591
- Ruunaan kosket 7525
- Hossanjoki (Hossa 5502)
- Oulankajoki 5572
- Savinajoki, Itä-Lapin vapalupa 3410
- Iijoen keskiosa 5573
- Äkäsjoki 2570
- Latokartanonkoski (ei kohdesivua Eräluvuissa)

ERÄLUVAT-FAKTA

Lohikalat viihtyvät viileässä

Harjus:
optimilämpötila 4–18 °C
kriittinen lämpötila 24 °C

Taimen:
optimilämpötila 4–19 °C
kriittinen lämpötila 26 °C

Kirjolohi:
optimilämpötila 9–17 °C

Lue lisää Eräluvut.fi → kalastus → Ohjeita vastuulliselle kalastajalle

Thomas Hagström on Matkakosken konkari.

Ahven

Tuttu mutta tuntematon

Ahven on yleensä kalastajan ensisaalis. Se on Suomen yleisin kala ja kansalliskala. Harva kuitenkaan tuntee sen. Tuikki selvitti, miten ahven voi, mitä se syö ja kuinka vanhaksi se elää.

Tikkuaahven on kalamiehen eväs.

Ahven on selviytymisen ja sopeutumisen mestari. Siksi sitä löytyy Suomessa lähes joka paikasta tuntu-reita lukuun ottamatta. Sen kasvunopeus vaihtelee paljon: kahdeksan vuoden ikäinen ahven voi painaa kilon tai 30 grammaa.

Hidaskasvuiset ja pieneksi jäävät ahvenet löytyvät yleensä pienistä ja karuista lammista, mutta kookkaita, nopeakasvuisia raitapaitoja löytyy niin kirkasvetisistä kuin rehevähköistä järvistä.

Eniten kasvunopeus riippuu tarjolla olevan ravinnon määrästä ja laadusta, jonkin verran myös lämpötilasta, kertoo Luonnonvarakeskuksen (Luke) tutkija **Jukka Ruuhijärvi**.

– Ahvenen hyvälle kasvulle on tärkeää, että se pystyy kasvun myötä vaihtamaan ravintoaan, Ruuhijärvi sanoo.

Tuhatveljien parvia

Koska kyseessä on elintavoiltaan hyvin vaihteleva ja sopeutuva laji, isokokoinen ahvenen ruokalistalla saattaa olla paljon muitakin kuin kalaa.

– Etelä-Suomessa ison ahvenen mahassa voi olla pieniä täplärapuja. Se on varmasti ravintoa, joka kasvattaa nopeasti. Pohjois-Suomessa isokokoinen ja runsaana esiintyvä pohja-eläimistö usein selittää jollakin järvellä tai lammella nopeasti kookkaaksi kasvavat ahvenet, Ruuhijärvi sanoo.

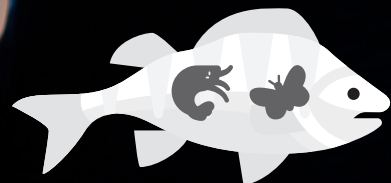
Ahven verottaa tarpeen tullessa omaa jälkikasvuun. Karussa lammessa tai pienessä järvessä yksi ikäluokka hallitsee ja kasvaa syömällä käytännössä loppuun kaikki jälkeläisensä. Ilmiö on nimetty osuvasti ”tuhatveljiksi.” Seuraava ikäluokka pääsee varttumaan vasta, kun tuhatveljien joukko harvenee kalastuksen tai yksinkertaisesti vanhuuteen kuolemisen myötä.

Miten vanhaksi ahven sitten elää? Pohjois-Lapista ikämäärätetty Suomen vanhin ahven on ollut 29-vuotias. Valtaosa

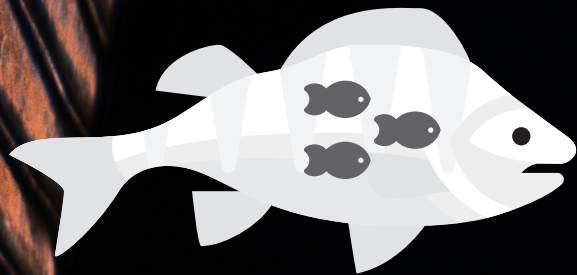
AHVEN EI NIRSOILE RUOKANSA KANSSA

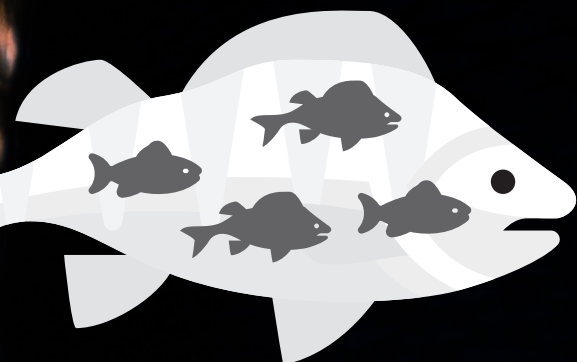
Noin 5 cm pitkä ahven syö pientä hyönteisravintoa, eläinplanktonia, vesikirppuja ja hankajalkaisia.

Noin 10 cm pitkä, 2–3 vuotta vanha ahven syö hyönteistoukkia, vesiperhosia ja pohjaäyriäisiä.

Noin 15 cm pitkä ahven syö esimerkiksi ahvenen, särjen, kiiskan ja kivisimpun poikasia.

Noin 20 cm pitkä tai suurempi ahven syö kaloja kuten muikkuja, kuoreita, pienempiä ahvenia ja kymmenpiikkejä.

ahvenista, kuten muistakin kaloista, joutuu jo nuorina kalojen tai muiden petojen saaliiksi, joten keskimääräinen elinikä on lyhyt. Kalastajan saalisahvenet ovat tyypillisesti 5–10 vuoden ikäisiä. Yli 15-vuotiaat ovat jo harvinaisia.

Kasvunopeus vaihtelee

Saman ikäisen ahvenen koko saattaa samalla järvelläkin vaihdella paljon. Joku yksilö jää juromaam vaaksan mittaiseksi sintiksi, toisesta kasvaa kyrmyniskainen mörssäri. Kyse on kuitenkin samasta populaatiosta. Yhdessä järvessä ei ole hitaasti ja nopeasti kasvavien ahventen populaatiota, jotka lisääntyisivät erikseen, Ruuhijärvi sanoo.

Suomessa ei yksinkertaisesti ole riittävän suuria sisävesiä, joihin muodostuisi erikseen ranta-ahvenen ja ulappa-ahvenen kannat. Meillä suuret ja syvätkin järvet ovat sen verran rikkonaisia, että koko järven ahvenkanta on yhtä ja samaa populaatiota.

– Tämän voi nähdä kutuaikaan, kun ison naaraan perässä uiskentelee hyvinkin pieniä koiraita.

Ahvenelle on tyypillistä, että suurimmat kalat ovat useimmiten mätikaloja ja koiraat jäävät selvästi pienemmiksi.

Ilmastonmuutos on jo lyhentänyt jäätälviä, mikä voi pidentää ahvenen kasvukautta, Ruuhijärvi sanoo.

– Ahven kasvaa merkittävästi vain, kun veden lämpötila on yli 10 astetta. Keväiden aikaistuminen ja syksyjen pidentyminen jatkavat kasvukautta, ja kesän korkeat lämpötilat ovat myös eduksi. Toisaalta päivän pituus säätelee kasvuhormonin eritystä ja lisääntymiskiertoa, joten ahven ei alkukevästä tai lyhyen päivän aikana kasva yhtä nopeasti kuin kesällä, vaikka lämpö sen sallisikin.

Ahven sietää aikansa vesien ravinnekuormitusta.

– Hyvin voimakas järven rehevöityminen heikentää ahvenen asemaa särkikaloiden eduksi. Se tarkoittaa jo veden näkyvää samentumista niin, ettei ahven enää löydä ruokaansa. Samentuneessa vedessä särkikalat pärjäävät paremmin ja ahven kärsii. Tällainen on esimerkiksi voimakkaasti rehevöitynyt Tuusulanjärvi.

Ahvenet kasvaneet

Yleisesti ottaen saattaakin olla niin, että ahvenen ja nimenomaan kookkaan ahvenen määrä on kuluneen vuosikymmenen aikana lisääntynyt.

– Monilla Suomen järvillä on havahduttu huomaamaan, että meillähän onkin aika hyvin isoa ahventa. Se saattaa johtua verkkopyynnin yleisestä vähenemisestä, mutta myös kuhan vuoksi tehdyistä verkkojen silmäkoon rajoituksista, Ruuhijärvi sanoo.

Kuhan voittokulun varjossa sen piikkisempi sukulainen on myös päässyt nostamaan päätään: kun kuhan kasvun varjelmiseksi verkkokalastuksessa on siirrytty suurisilmäisempiin verkkoihin, 30–40 millin välillä olevilla verkoilla ei enää haravoida pois parhaimman kasvukoon kynnyksellä olevaa 100–200-grammaista ahventa. Parhaimmillaan nämä ahvenet kasvaa pomsahtavat muutamassa vuodessa 400-grammaksi. Sellaiset ovat pyytäjälle jo todella mieluisia raitapaitoja.

Vaikka ahvenfile on arvostettua ja kallista herkkua, kuhan suosion ruokakalana voi ymmärtää: ahvenen elopainosta noin neljäsosa on filettä, kuhalla sitä on kaksin verroin.

”Tilastojen mukaan pyydetävää riittää, eikä näköpiirissä ole syitä, miksi niin ei olisi jatkossakin.”

Ahven on suomalaisten vapaa-ajankalastajien ykkössaalis lähes 6,5 miljoonalla kilolla vuodessa.

Ruuhijärven mukaan ahven ja kuha käyttävät osaksi samaa ravintoa, joten ne voivat kilpailla siitä. Toisaalta ahvenesta on hyötyä kuhalle ja päinvastoin.

– Ahven on kuhaa monipuolisempi ravinnon valinnassaan. Ahven pystyy isonakin pärjäämään pohjaeläimiä syömällä. Ahven saalistaa päivänvalossa ja on kuhaa näppärämpi löytämään ravintonsa myös matalasta ja vesikasvillisuuden joukosta. Pieni ahven on kuhan tärkeimpiä saaliskaloja, joten kuha usein harventaa ahvenkantaa sopivasti, niin että ahvenille riittää ravintoa hyvään kasvuun.

Kalastus on kestävä

Ahvenen merkitykseen nähden Suomessa on vähän tietoa kantojen kehityksestä järvissä.

– Sisävesillä ahvenkantojen tila-arviota ei ole juurikaan tehty. Merialueella kalastuksen ja kantojen seurannalla on kansainvälisen yhteistyön veloitteet, mutta sisävesien isoimillakaan järvillä tällaista seurantaa ei ole. Toki kaupallisen kalastuksen saaliit tilastoidaan ja vapaa-ajan kalastuksesta tehdään kyselytutkimuksiin perustuvia arvioita.

Jukka Ruuhijärven mukaan syytä huoleen ahvenen puolesta ei ole. Saalistilastojenkin mukaan pyydetävää riittää, eikä näköpiirissä ole syitä, miksi niin ei olisi jatkossakin.

– Järvien ahvensaaliin merkittävään kasvattamiseenkaan ei ole edellytyksiä, vaan kalastuksen on arvioitu nykyisellään olevan kestävällä tasolla.

Ahven voi tutkijan mukaan hyvin. Viime vuosina kalojen keskikoko on kasvanut useissa vesistöissä.

Kalastajat kiinnostuivat taas *katiskasta*

Keskustelu vastuullisesta ja valikoivasta kalastuksesta nostaa perinteisen katiskan suosiota. Kalastaja voi valikoida saaliinsa ja vapauttaa haluamansa kalat vahingoittumattomina.

ERÄLUVAT-FAKTA

- Valtion vesialueille luvan katiskalle tai tarvittaessa useammallekin voi hankkia Eräluvut.fi-verkkokaupasta. Osakaskunnilla on omat lupakäytänteet.
- Kalastuslain mukaan pyydyksessä on oltava sen haltijan yhteystiedot.
- Lisäksi 18–64-vuotiaan täytyy maksaa kalastonhoitomaksu, ja todistus tästä on pidettävä kalastettaessa mukana.

Tuoretta kalaa pannulle tai savustimeen? Laitettaisiinko ahventa, haukea vai kenties lahnaa? Käydäänpä kuitenkin ensin katiskalla.

Katiska on parilla sanalla sanoen verraton pyydys. Se pyytää väsymättä päivästä ja viikosta toiseen, läpi vuosien ja vuosikymmenten. Kaiken lisäksi sen käsittelyssä ei tarvita ihmeellisempiä taitoja.

Tärkein sääntö on helppo muistaa: katiskan nielua ei saa jättää vedenpinnan yläpuolelle tai se on ainakin suojattava. Näin estetään ei-toivotut saaliit, kuten vesilinnut tai lokit.

18–64-vuotiaan kalastajan on maksettava kalastonhoitomaksu ja vesialueen omistajan lupa. Alle 18-vuotias tai 65 täyttänyt katiskapyyttäjä pärjää vesialueen omistajan luvalla.

Katiska on myös merkittävä lain edellyttämällä tavalla. Tähän tarkoitukseen sopivat samanlaiset salot lippuineen, joita käytetään verkkokalastuksen yhteydessä. Vähäisen vesiliikenteen alueella ja mökkilaiturin vieressä käy myös riittävän isot kohot ja kanisterit.

Kaiken lisäksi katiska on suhteellisen kalavarma pyydys. Kokemuksen karttuessa uskaltaa lähtiessä laittaa perunat kiehumään. Ja voihan perunaa syödä ilman kalaakin.

Saalista ympäri vuoden

Katiskalla voi pyytää läpi vuoden. Talvikalastajan kohteena ovat ennen kaikkea mateet, mutta myös hauet. Mäskisyötillä terästetty katiska kalastaa kevättalvella magneetin lailla särkiä ja ahvenia, satunnaisesti myös lahnoja paikasta riippuen.

Jäiden lähdettyä alkaa katiskalla kalastavan juhla-aika. Mataliin vesiin kudulle pakkautuvat hauet ja ahvenet ovat helposti tavoitettavissa. Alkukevällä suuntaavat lahna- ja säynäväparvet ruohikkoisiin lahtiin. Ohjausverkkoa käyttämällä voi saalista helposti kasvattaa.

Vaikka katiska pursuasi saalista, ei kaikkea suinkaan tarvitse ottaa. Valikoimalla kulloiseenkin tarpeeseen sopivat kalat varmistetaan,

että suvunjatkaa säilyy riittävästi. Katiska täytyy kokea riittävän usein, eikä kaloja voi pitää siinä pitkään sumussa. Kalat vaurioituvat helposti erityisesti suun ympäriltä törmällessään verkkoon ja hakiessaan reittiä ulos vankilasta.

Katiskan pyyntitehoa voi parantaa merkittävästi kiinnittämällä esimerkiksi kuusenhavuja sen verkkoon. Varsinkin kutuahvenia pyydetessä saalis voi kasvaa merkittävästi. Yleensäkin havut houkuttelevat suojaa etsiviä pikkukaloja. Niiden perässä liikkuvat puolestaan petokaloista varsinkin hauet.

Paikka ratkaisee

Parhaat pyyntipaikat löytyvät kokeilemalla. Jos käytössä on useampi katiska, voi niistä tehdä jatan kiinnittämällä painotettuun köyteen vaikka neljä katiskaa kymmenen metrin välein. Näin selviää nopeasti, millä syvyydellä kalat kulloinkin liikkuvat.

Hyvällä paikalla katiskaan saattaa sulloutua kilokaupalla särkiä, lahnoja, ahvenia ja haukia. Kevättalvella mateiden oleskelualueille laskettu suurikokoinen katiska voi antaa kerralla jopa kymmenien kilojen saaliin.

Hyviin kalastustapoihin kuuluu, että pyydykset koetaan sitä useammin mitä lämpimämpää vesi on. Vastuullinen kalastaja ei aiheuta saaliilleen tarpeetonta kärsimystä.

Kun katiska on nostettu veneeseen tai kuivalle maalle,

kannattaa toimia ripeästi. Pienet tai saaliiksi muuten sopimattomat kalat vapautetaan veteen ja ruuaksi kelpaavat tainnuttamaan välittömästi.

Verestäminen parantaa saaliskalojen säilyvyyttä ja makua, joten sekin kannattaa tehdä nopeasti.

Hoitokalastusta

Katiskan voi heittää veteen rannalta tai veneestä pienellä vaivalla, ja kaiken lisäksi se on vaivaton koettava.

Katiska sopii erinomaisesti myös särkikalakantojen vähentämiseen ja siten rehevöityneiden vesistöjen hoitoon. Silloin pyydyksiä tarvitaan useampia. Tässä voisikin olla mökkiläisten tai ranta-asukkaiden yhteistyön paikka. Tulokset näkyvät parantuneena vedenlaatuna ja pyyntikokoisten kalojen lukumäärän kasvuna.

Saimaan norppavesillä katiska on yksi harvoista turvallisista pyydyksistä. Siellä missä verkkokalastusta on rajoitettu kuuttien suojelemiseksi, se on myös ainoa järjestyksessä pysyvä kalassa. Tukevalla teräksellä katiskan nielun kokoa rajoittamalla estetään saimaannorppien pääsy katiskan sisälle. Häätäpauksessa suuaukon kokoa voi rajoittaa myös tukevalla nipusiteillä.

Anna on itkennyt järvensä tähden

Inarinsaamelainen muusikko Anna Morottaja yrittää elää kestäväällä tavalla. Hän metsästää ja keräilee sekä kalastaa Inarin Muddusjärvellä. Hän on huomannut, että kotijärvi muuttuu.

KUKA?

Anna Morottaja

- Inarinsaamen opettaja ja muusikko.
- Asuu Inarissa Muddusjärvellä.
- Kalastajaa itse ja vetää kalastuskursseja.

Joitakin vuosia sitten inarilainen Anna Morottaja teki sen, mikä useilla käy mielessä ilmasto- ja ekokriisin varjostamassa ajassa. Hän jätti päivätyönsä ja siirtyi rauhallisempaan päivärytmiin.

Morottaja keskittyi taiteeseen, antoi itselleen tilaa ja aikaa.

Anna, inarinsaameksi Kuobžá-Piáká Ánná tunnetaan inarinsaamelaisen livde-musiikkiperinteen elvyttäjänä. Tammikuussa 2022 Morottaja julkaisi maailman ensimmäisen livde-levyn.

Morottajan elämäntyyli nojaa vahvasti inarinsaamelaisiin perinteisiin.

Ruoka tulee läheltä. Hän kuuluu hirviporukkaan, kerää marjat ja sienet, kasvattaa kasvimaallaan monenlaista syötävää. Isosta perunamaasta riittää hänelle ja naapurissa asuvalle äidilleen syötävää kevääseen saakka.

Ja sitten on järvi. Muddusjärvi, Annan oma järvi.

"Kehitys on kirosana"

Morottaja kalastaa läpi vuoden, sen verran, että hänelle ja äidille riittää tuoretta kalaa. Talvella hän juomustaa ja kookuttaa mateita. Myös pilkkiminen on mieluista puuhaa.

Heti kun jää väistyy, Morottaja laskee verkot sulaan.

Anna Morottaja ei tavoittele rahaa eikä hänellä ole tarvetta kasvattaa yritystään. Hän ei ylipäättäen usko ikuiseen talouskasvuun. Se on hänestä järjetön ajatus.

– Kehitys on joillekin ihmisille se kaikkein kaunein sana. Minulle se on kirosana.

Hän vetää kalastuskursseja Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa inarinsaamen kielellä. Opetus tapahtuu kielikylpymenotelmällä, jossa inarinsaamea voi oppia suoraan arkisen tekemisen parissa.

– Lapset oppivat tällä tavalla kielen. On tiettyä tavalla mahtava keksintö tehdä sitä aikuisillekin.

Menetelmässä opiskelija oppii matalalla kynnyksellä. Kun kieltä oppii askareen parissa, ihminen on armollisempi itselleen eikä lähde etsimään sanakirjasta sanaa, jota ei ymmärrä.

– Ihminen huomaa, että vaikka hän ei ymmärtänyt sanaa, hän pysyy kärryillä kuitenkin, kun samalla seuraa tekemistä, mihin puhe liittyy.

Inarinsaamen kieltä on elvytetty aktiivisesti vuosikymmenet. Työ on ollut menestys, sillä puhujien määrä kasvaa koko ajan. Vuosituhannen alussa inarinsaamea puhui äidinkielellään 258 henkilöä. Nyt heitä on noin 400.

Miten kaloille käy?

Morottaja oppi tuntemaan Muddusjärven isänsä kanssa.

Isä Karhu-Pekka eli Kuobžá-Piäkkä eli kovan elämän. Hän syntyi Inarjärven rannalla inarinsaamelaiseen perheeseen, jäi orvoksi kahdeksanvuotiaana ja eli huutulaisena. Lopulta hän pääsi Riutulan lastenkotiin. Sota kutsui jo nuorena.

– Isä oli silti kaiken kanssa sinut, Morottaja kertoo. Isä opetti Annalle syyssiian pyynnin, näytti matalat ranta-apajat, josta mätiä pullistelevaa siikaa saa helposti.

Morottaja kalastaa lihasvoimin. Siksi hän on alkanut kalastaa lähempänä kotiaan ja todennut, että kalaa tulee riittävästi kahden tarpeisiin.

Madekoukut hän laittoi aivan kotirantaan ensimmäistä kertaa, sillä hänelle oli tullut tunne, että turhaan hän niitä vie kauemmas. Heti ensimmäisenä yönä lähimpään koukkuun tarttuikin pullea made.

Morottaja on huomannut, että kotijärvi on viime vuosina muuttunut. Viimeiseen viiteen vuoteen siika ei ole tullut tutuille rannoille.

Hän pohtii, onko kyse veden lämpötilan muutoksesta. Kuteeko siika vasta jäiden tultua? Ilmastonmuutoksestako kaikki tämä johtuu? Miten kylmiin vesiin sopeutuneille arktisille kalalajeille käy?

Hän kertoo itkeneensä asian takia, valvoneensa monia öitä.

– Entä jos siikaa ei jonakin vuonna enää löydykään?

Valjakolla halki erämaan

Huhtikuinen Kilpisjärven erämaa, voimakas koiravaljakko ja raudun pilkintää. Ei eräihminen voi enempää reissultaan pyytää.

Lappi on suuri. Tundra kaukana. Niitä mietin, kun häärimme viimein tavaroita rekeen Saanan pohjoispuolella Kilpisjärvellä. Olin tehnyt matkaa koko päivän, herännyt Haaparannalla kuudelta aamulla ja vasta nyt, seitsemältä illalla teemme lähtöä rautujärville koiravaljakko-ryhtäjä **Juho Ylipiessan** kanssa. Aamupäivällä olin saapunut Kolarin Kurtakkoon Husky Ranch Laplandin pihalle, jossa välppäsimme tuntikausia tavaroita ja koiria kyytiin.

Lopulta pääsemme irtautumaan arjesta.

Koira kiljahtelevalle levottomina reissuketjussa. Ne halusivat jo mennä. Ylipiessa on ärtynyt, mikä on harvinaista hänelle.

Tunnen hänet jo kaukaa 1990-luvun torniolaisesta maalaiskylästä Liakasta. Hän oli naurava lapsi, jolla oli aina hyvä fiilis ja jolle asiat olivat yleensä mahtavia. Hän hurauteli asioihin: lintubongaukseen ja -rengastamiseen, metsästyksen, tyttöihin, amerikkalaiseen rokkiin, lohenkalastamiseen ja eräopaskoulun jälkeen tulisesti alaskanhuskyihin.

Kai Ylipiessaa väsyttää. Talvi on ollut raskas. Huhti-toukokuun vaihteessa matkailuyrittäjien armottoman kiivas kausi tulee aina henkilökohtaiseen maksuun. Tämän talven 2020–2021 sotki virus. Matkailijoita oli vähän, ja Lapin yrittäjät joutuivat tekemään kaiken mitä tarjolla oli, että firmat pysyivät pystyssä.

Ylipiessan kuormaa on kasvatannut vielä pienen Niilo-pojan varhaiset aamut ja iso taloremontti. Onneksi hänelle ja koirille riitti työtä, sillä suomalaiset löysivät viimein pohjoisen matkailupalvelut.

Ylipiessa kieltää haukkuvaa Firmiä, tummaa narttua, jonka sai kaveriltaan koirakaupoissa extrana. Kaveri oli keuhunut, että narttu on loistavasukuinen, John Bakerin linjoja Yhdysvalloista. Siitosnarttu, jota he eivät nyt tarvitse. Ylipiessa ymmärsi pian, miksi Firni oli ilmainen. Se on alusta loppuun pirullinen. Se haukkua liskuttaa lämpimikseen ja riuhtoo reissuketjua niin, että muutkin innostuvat. Se ei usko kieltoja, ei suuremmin huomioi ihmistä muutenkaan. Näyttää, että se suorastaan nauttii, kun saa kaaoksen aikaan.

Firni olisi lähtenyt jo aika päiviä sitten tarhalta, mutta siinä on yksi paha ongelma: se on armottoman kova työntekijä. Kun ankkuri irtoaa, naru pysyy tiukalla niin kauan, että musher käskee pysähtymään. Sellaiset koirat ovat arvokkaita.

Yhtäkkiä olemme puuttomassa

Viimein kaikki on valmista. Kuusitoista koiraa täpisee ja karjahtelee vetoliinassa valjaat tiukalla. Reki on pullollaan tavaraa, pelkästään koiranruokaa on kymmeniä kiloja. Ylipiessa nousee etummaiseen rekeen ja katsoo minua. Nyökkään. Hän irrottaa ankkurin lumesta. Teen samoin. Käsittämätön määrä eläinperäistä energiaa pääsee irti. Reki syöksyy ylämäkeen ja samalla koirat hiljenevät kuin yhteisestä sopimuksesta.

Retki on alkanut. Neitsytmatka valjakolla pelottaa. Poljen jarrua lumi pölytyt ja toivon, etten horjautaisi reen kyydistä enkä ajaisi tunturikoivuun, kuten kauden viimeinen sveitsiläisasiakas viiden päivän reissun alkajaisiksi.

Yhtäkkiä olemme puuttomassa. Ylämäki jatkuu jyrkkänä. Valjakko on rauhoittunut, mutta joudun polkemaan edelleen jarrumattoa, ettemme menisi Ylipiessan kannoille. Hänkin jarruttelee, sillä vauhti väsyttää koirat ja kasvattaa vammaarisia.

Ylipiessa kääntyy minuun päin ja pyörittää hymyillen päätään.

– Ei paina reki mitään!

Ei paina, sillä tähän alaskanhuskyt on jalostettu.

Alaskanhusky ei ole rotu siinä mielessä, miten olemme totuneet rotuja ajattelemaan. Se on työkoira, jota on jalostettu työn ehdoilla roturajoista välittämättä. Alaskanhusky ei ole kennelliittojen alaisuudessa.

Edessäni paahtava kahdeksikko on yhtä rotujen sekamelskaa. Niiden takaa löytyy esimerkiksi grönlandinkoira, siperianhuskyja, settereitä, saluki-vinttikoiraa ja Alaskan alkuperäiskansojen kyläkoiria. Pirullisen Firnin takana lienee suttakin, enemmän tai vähemmän, mikä voi selittää sen itsellistä luonnetta.

Musherit ovat kokeilleet kaikenlaista, onnistuneet ja epäonnistuneet, ja valinneet aina parhaat jatkoon. Lopputuloksena on vetokoirien Formula 1, joiden rinnalla rotukoirat näyttävät hitailta ja laiskoilta.

Huippukuntoinen, hyvin hoidettu alaskanhusky pystyy juoksemaan 200 kilometriä vuorokaudessa monta päivää peräkkäin. Pisimmät ja legendaarisimmat vetokoirakikat ovat 1 600 kilometrin Yukon Quest ja Iditarod Kanadassa ja Alaskassa.

Kalapaikat hämmöttävät

Tassut nielevät kilometrejä. Tunturiylänkö kylpee illan auringoissa. Ohitamme hiihtovaeltajia. Käännämme pääreitiltä sivuun ja suuntaamme kohti Lossujärveä. Tarkoituk-

senamme on ollut ajaa yhtä kyytiä Käsivarren erämaa-alueen läpi Suomen syrjäisimpään kolkkaan Somasjärvelle, mutta Ylipiessa on vaihtanut suunnitelmiaan. Hän on saanut kuulla, että tokat ovat matkalla Raittijärvestä kohti pohjoista. Vaikka koirat eivät välitä poroista, porot häiriintyvät koirista, ja sitä Ylipiessa ei halua. Kairaani sopii, kun ottaa toisetkin huomioon.

Ajamme hiljaisina. Taivallamme syvemmälle erämaahan ja annamme erämaan tulla meihin. Ylipiessa keikkuu jalaksilla kuin pöllö passioksallaan. Hän katselee pitkään tunturin huippuja, etsii katseellaan lintuja, nauttii illan värikylystä. Näen, että hän alkaa palautua ennalleen. Olen melko varma, että ennen kuin urvahdamme Lossulla makuupusseihin, Ylipiessa todistaa minulle jälleen asioiden mahtavuutta.

Kun laskettelemme reki sivuluisussa Lossulle, aurinko on jo horisontissa. Ylipiessa näkee autiotuvan pihalla liikettä ja ohjaa johtajakoiraansa Messin järven poikki. ”Haw”, hän huutaa, ja Messi kääntää vasemmalle. Hän toistaa käskyn ja pian olemme tehneet silmukan kämpän edessä. Ylipiessa pysäyttää valjakon sepalustaan sulkevan miehen eteen. Ukko on tukevassa humalassa. Hän kertoo olevansa ensimmäistä kertaa Kilpiskairassa, tullessaan kelkkakyydillä ja asuvansa kaverei-

densa kanssa teltoissa kämpän edessä. Aina kun hiihtäjä ei ole, he tukeutuvat kämppään.

– Onko nykyinen, kysyn mieheltä.

– Ensin tuntui, että tämä on hieno kalapaikka, mutta nyt on ollut heikkoa, mies sanoo.

Ylipiessa katsoo karttaa ja taputtaa sormellaan jokisuuta. Voisimme katsella leiripaikan sieltä.

Oppia on haettu huippumushereilta

Käristys kähisee Trangian pannulla. Koirat ovat syöneet lihaa ja vahvaa nappulaa ja makaavat nyt loimet päällä kuopissaan, jotka lapioimme niille tuulensuojaksi. Teltta on hämärä, on lyhyen yön pimein hetki. Poskissa tykyttää aurinko, tuuli ja jaloviina. Ylipiessa vaikuttaa onnelliselta päivän matkaan. Oli upea ilma, käsittämättömät maisemat ja virtava valjakko.

– Sait kokea heti sen, mitä tämä on parhaillaan. Näiden hetkien takia tätä tehdään. Mahtava ajo, Ylipiessa hymyilee.

Jään miettimään hänen sanojaan. ”Näiden hetkien takia tätä tehdään.” Ajo oli elämys, mutta kuinka kauan hän jaksaa tehdä kaiken sen työn tämän eteen?

Ylipiessa on ajanut koirilla seitsemäntoista talven ajan. Ensin hän meni eräopaskoululta harjoitteluun Muonion tarhalle, jossa oli satoja koiria. Koska vetokoirakilpailut kiinnostivat, hän lähti hakemaan oppia huippumushereiden luota. Hän työskenteli talven kiirunalaisen kilpamusherin **Mats Pettersonin** luona. Sitten hän matkusti talveksi Alaskaan erittäin menestyneen koiramiehen **Hugh Neffin** oppiin. Hän

asui parakissa, jossa tukka jäätty yöllä seinään, ja pääsi kruunaamaan talvensa legendaariseen Yukon Questin 300 mailin kisaan.

Alaskan reissun jälkeen matka vei Rovaniemelle kilpa-musher ja matkailuyrittäjä **Aki Holckin** tiimiin.

Viimeiset vuodet hän on rakentanut vaimonsa **Hannan** kanssa omaa kenneliä. Työtä on ollut valtavasti: talon ja tarhojen rakentamista, koirien ja asiakkaiden hankintaa, reittien tekoa, koirien treenaamista ja jatkuvaa huolenpitoa.

Kaikki lopulta vain siksi, että saisi ajaa tällaisen ajon päin laskevaa tundran aurinkoa.

Kysyn Ylipiessalta, mitä sitten, jos homma ei enää tunnukaan vaivan arvoiselta. Mitä jos nämä ajot eivät enää riitäkään vaivanpalkaksi?

– Sitten myyn koirat. Aika moni lopulta myy.

Lopulta rautupilkki laskeutuu avantoon

Herään pirteänä valoon. Teltta tuntuu mukavan lämpimältä, sillä aurinko paistaa pilvenhöyryän läpi. Piipahdan ulkona, katse tähyilee järvelle. Raudut. On pakko päästä kalalle. Ylipiessa kääntää kylkeään. Minunkin varmaan pitäisi. Vilkaistu kentättömän kännykän kelloon kertoo, että nukkumaanmenosta on vasta muutama tunti. Luulin, että olin nukkunut kellon ympäri.

Otan pilkkikatat ja telttapatjan ja painelen järvelle. Löydän kämppäkansan vanhan avannon ja asetun sen äärelle makaamaan.

Korppi lentää pahtan edestä ohi mökin ja telttojen, joissa ei näy vielä liikettä. Kiirunakukko lehahtaa lähimmälle nyyppylälle, jonka laen on tuuli ja kevät paljastanut. Se vipeltää pyrstö pystyssä ja päästää soidinkirkkaisunsa. Yritän matkia sitä, mutta en osaa. Sen sijaan huutelen huomenet korpille, mutta se painaa jo kaukana eikä vaivaudu vastaamaan.

Pari valjakkoni koiraa nousee ylös, pyörittää ringin sijoilaan ja painuu takaisin kieppiinsä.

Avanto on hiljainen. Niin on koko maailma. Pieni pilvi heittää sakean lumikuuron. Ei se mitään. Vedän parkan hupun päähäni. Antaa pyryttää.

Pilkimme pitkin päivää. Kämpäläiset kävelevät peräkanaa järvelle. Moottorikaira surisee reiän yli metrin paksuiseen jäähän. Aikansa he kököttävät ja luovuttavat. Järvi vaikuttaa hiljaiselta sielläkin. Jos he saivat kalan, niin eivät he siitä elämineet.

Päätämme lähteä ilta-ajolle. Suunnitelma on yksinkertainen. Ajamme, kunnes huvittaa pysähtyä. Jos löytyy pilkki-paikka, pilkimme. Jos haluttaa ajaa lisää, me ajamme lisää.

Lähtötohinat ovat jälleen hallittua kaaosta. Riisun loimet, vedän vetoliinan suoraksi lähtösuuntaan, puen valjaat koirille. Firni yrittää jyräsi naruja, se hyppii ja haukkuu ja yllyttää muuttaman muunkin mukaan. Kiellämme sitä vuorotellen, mutta se ei usko puolta minuuttia kauempaa.

– Katso nyt tuota. Se nauraa meille, Ylipiessa tuhahtaa.

VALJAKKOSÄÄNNÖT

Ota muut huomioon

Koiravaljakolla ajo on Metsähallituksen sääntöjen mukaan Kilpisjärven erämaa-alueella sallittua, mutta poronhoitoalueella on noudatettava erityistä varovaisuutta.

Porojen häiritseminen on kiellettyä. Valjakkoa ei saa pysäyttää porojen kohdalle edes valokuvausta varten. Erityisesti kevättalvella häirintä voi aiheuttaa merkittävää haittaa ja johtaa korvausvaatimuksiin.

Valjakkoajaja saa käyttää autio- ja varaustupia yöpymiseen, mutta koiria ei saa tuoda tupiin.

Koirat on pidettävä aina kytkettyinä. Ne tulee kytkeä vähintään 50 metrin päähän tuvasta. Koiria ei saa pitää vesistöjen päällä, etteivät vedet saastu. Jätökset ja makuuoljet on kerättävä pois tupien läheisyydestä.

Termisjärvellä, Saarijärvellä, Meekon autiotuvalla ja Pitsusjärvellä on koiraparkit, jossa on jätöksille jätelaatikko ja koirille kiinnityspaikat.

Lisää: www.luontoon.fi

Joko meitä on liikaa täälläkin?

Koirat painavat kuin eilistä 33 kilometrin ylämäkietappia ei olisi koskaan ollutkaan. Reitti on nyt helppo, sillä reki on kevyt ja ajamme järvenpohjia. Urtasjärvi, Riimmajärvi, Luohojärvi, Vuomakasjärvi, Pitsusjärvi.

Näemme paljon ihmisiä. Tuvilla näkyy liikettä, järvien laidoilla on telttaleirejä ja arkkikyliä. Pilkkijöitä nököttää selillä, hiihtäjiä sauvoa vastaan hymy kasvoillaan, kelkkaletkat pörisvät ohitsemme.

Autius on täynnä ihmisiä. Joko meitä on liikaa? Joko aivan liikaa täälläkin?

Päätämme jatkaa Pitsusjärven päähän saakka. Lopulta jatkamme niin pitkälle kuin ikinä pääsee. Vasta kun Norjan rajaita näkyy, Ylipiessa pyytää Messin kääntämään nokan kohti tulosuuntaa.

Olen kahden ajopäivän aikana oppinut ihailemaan erityisesti kahta koiraa. Pienikokoinen, mutta vahva Messi kulkee kuin juna, vakaasti ja järkähtämättä. Yhteistyö isäntänsä kanssa tuo mieleen metsästyslinjaiset labradorit ohjaajineen. Messi vie meidät juuri sinne, mihin Ylipiessa pyytää.

Toinen silmiinpistävä hieno koira on Ballack, valjakossani juokseva vahva ja suuri pyöräkoira, jolla on eleeton ja pitkä ravi, rauhallinen luonne ja kaamea työmoraali.

Kääntöpaikan lampareella näkyy avantoja ja verta. Joku on nostellut kunnolla kalaa jäälle. Tästä mekin kokeilemme.

Kaivamme rautulätkät ja vavat reestä ja kyyristymme avannoille. Kuluu vain hetki, kun Ylipiessa kauhoo jäälle pikkuraudun. Kohta Ylipiessa saa toisenkin pannukalan. Hän sanoo, että tänä vuonna pinkki väri on toiminut ja niin se näyttää toimivan nytkin. Tekotoukka kelpaa myös hyvin.

Oma liikennevalolätkäni aidoilla toukilla ei jostain syystä kelpaa. Linaan valmista settiä Ylipiessalta ja kohta minullakin vapa niaa. Saamme hetkessä kymmenen kalaa. Lisäksi karkuutan puolenkymmentä nostaessani.

Vieläkö järvi antaisi kalaa viemisiksi?

Lähtöamuna herään hiihtovaeltajien pulinaan. Kurkistan teltanovesta ja näen letkan ylittämässä järveä. Ilma on sievä ja aivan tyven, aivan toista mitä luvattiin. Tänään piti alkaa heti aamusta pyryn, joka muuttuisi lopulta sakeaksi, tuuliseksi valkeudeksi.

Juomme pikaiset kahvit ja marssimme avannolle koiranruokakattilan kanssa. Ensimmäinen tehtävä on ruokkia koirat lämpimällä, liemevällä lohiruulla. Koiran ruuan painumista odotellessa on pari tuntia aikaa laittaa kamoja kasaan.

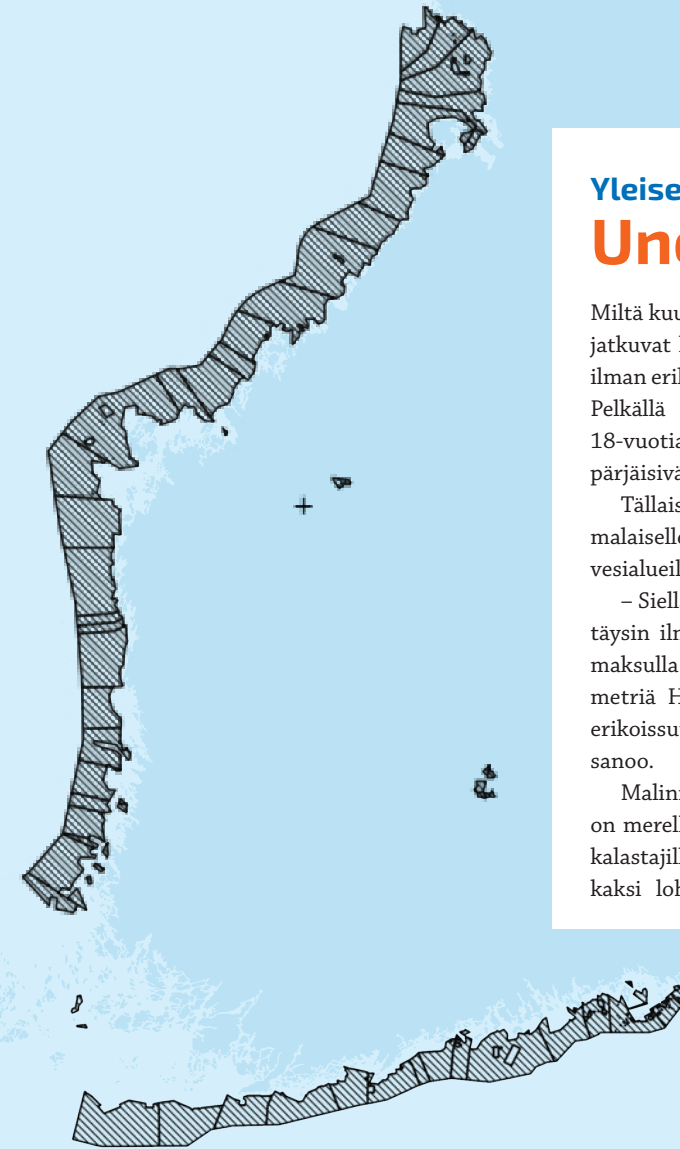
Ylipiessa pilkkii vielä, sillä hän haluaisi viedä pienelle Niilo-pojalleen tuliaisiksi paistokalaa. Lossu on tänään myönteisempi ja antaa pari pikkukalaa nopeasti.

Evästelemme, puramme teltan, siivoamme koirien läjät pois, puemme koirille valjaat, etukäpäliään vähän varovalle Ballackille ja Brucelle tossut. Hommaa piisaa, aikaa kuluu. Valjakkoharrastus ei ole hätähouduille eikä laiskoille.

Viimein Ylipiessa vetää rekipussin kiinni ja oikaisee selän. Leiritanner näyttää siistiltä. Ylipiessa katsoo koiriaan. Kaikki ovat sievässä parijonossa valmiina matkaan – Firniä lukuun ottamatta.

Se on syönyt valjaansa tohjoksi. Se katselee meitä ja heiluttelee häntäänsä salaperäisen näköisenä. Näyttää kuin se hymyilisi.

Koira-valjakkokuskeja sanotaan mushereiksi.

Yleiset vesialueet:

Unohdetut kala-apajat

Miltä kuulostaisi jopa horisonttiin asti jatkuvat kalavedet, joissa voisi pyytää ilman erillistä lupaa verkolla ja vavalla? Pelkällä kalastonhoitomaksulla? Alle 18-vuotiaat ja 65 vuotta täyttäneet pärjäisivät ilman sitäkin.

Tällaiset apajat ovat jokaiselle suomalaiselle avoinna valtion yleisillä vesialueilla.

– Siellä on huippuluokan lohipaikat täysin ilmaiseksi, vain kalastonhoitomaksulla. Kun ajat veneellä 10 kilometriä Helsingistä, alat olla apajilla, erikoissuunnittelija **Mikko Malin** sanoo.

Malinin mainitsemilla lohisaaliilla on merellä toki kiintiönsä vapaa-ajan kalastajille. Suomenlahdella kiintiö on kaksi lohta päivässä. Pohjanlahdella

saa pyytää yhden rasvaeväleikatun lohien päivässä. Poikkeuksena ovat merialueet, jotka ulottuvat neljän meripeninkulman päähän sisäisten aluevesien ulkorajasta. Siellä voi pyytää kaksi lohta päivässä toukokuusta elokuun loppuun.

Muiden lajien kalastus on helpompaa. Mikko Malin pitää merikalastusta unohdettuna mahdollisuutena. Veneilevät mökkiläiset pystyisivät pyytämään ruokakalat yleisiltä vesialueilta ilman erillisiä lupia.

Yleiset vesialueet on merkitty Metsähallituksen Retkikartta-palveluun. Siinä näkyvät myös valtion yksityiset vesialueet, joihin luvan voi hankkia Eräluvut-kaupasta.

NÄKÖKULMA

Kalaa pakkaseen

Vuosi 2022 muuttaa kalastuksen luonnetta. Epävarmat ajat ovat aina saaneet ihmiset miettimään omavaraisuutta, samalla kun valtio keskittyy huoltovarmuuden parantamiseen. Niin käy myös nyt.

Kala on omavaraisen ajattelun keskiössä. Sitä saa helpohkosti vaikkapa katiskalla, verkolla ja onkimalla. Suurin osa suomalaisista asuu kävelymatkan päässä lähimmän kalaveden ääreltä.

Jo nyt on merkkejä ilmassa siitä, että suomalaiset ovat jälleen löytämässä katiskapyyntin. Myös yleinen kiinnostus kalastusta kohtaan on lisääntynyt. Kalavesissä elää rikas ja runsas hyödyntämätön resurssi esimerkiksi särkikalaja, ahvenia ja haukia.

Ongelle ja pilkille pääsee lähes kaikilla maksutta. Heittokalastus onnistuu yhdellä vavalla merellä, järvillä ja lammilla, kun maksaa kalastonhoitomaksun.

Sota ja viruksen aiheuttamat huolet ovat herättäneet suomalaiset ajattele-

”Kala on pitänyt suomalaiset elossa ennenkin.”

maan perusasioita. Miten kotini lämpenee, jos sähköjä ei ole? Mistä saan puhdasta vettä vuoden ympäri? Mitä perheeni syö?

Kala on pitänyt ihmiset elossa poikkeusoloissa ennenkin. Kalastuksesta on taas tulossa yksi perustaidoista, joka suomalaisen kannattaa osata selviytyäkseen.

Jos elämä menee oikein tiukalle, seuraavaksi ihmiset heräävät suunnittelemaan ruuan säilöntää ilman sähkövoimaa. Sekin on terveellinen asia miettiä.

Kapakalan valmistuksen oppii kotuullisen helposti. Myös lasityhjiöön säilytetty särkikalaja on helppo valmistaa. Omavaraisuus on myös ympäristöystävällistä. Visut mummut ja papat halusivat säästää pahan päivän varalle jokaisen leipäpussinkin. He olivat oppineet säästäväsiksi sota-aikana, mutta samalla he säästivät ympäristöä ehkä tietämättään.

Mikko Malin
Erikoissuunnittelija

Kevätsiika nappaa *Kevätillä*

Tässä nopeille Tuikin lukijoille vinkkiä: jos jäät vielä Kainuussa kantavat, siika on otillaan Kevättijärvellä. Hitaammat ehtivät huolella suunnitella ensi kevään pilkkireissua.

Kevätauringon paistaessa pilvettömältä taivaalta kelpaa Jukka Kyllösenkin narrata siikoja ja ahvenia.

Huhtikuussa pääsiäisen aikoihin kala kuin kala alkaa olla otillaan Kainuun korkeudella. Lisääntynyt valo ja jäiltä sulanut lumi saavat vipinää sydäntalvella hiljaiseloa viettäneisiin eväkkäisiin.

Ja kyllähän kalastajankin jalkoja alkaa kevätauringossa kummasti vipattamaan.

Perinteeksi tullut pilkkireissu itäkainuulaisella Kevättijärvellä ei tuottanut pettymystä viime keväänä. Siikoja ja pikkuahvenia nousi tuttuun tapaan, mutta hieman töitä saaliin eteen joutui tekemään.

Vaikka aurinko jo lämmittääkin päivisin mukavasti, pitävät rapsakat yöpakkaset Kainuussa huolen siitä, että hangilla ja jäillä pääsee yleensä liikkumaan jalkaisin vaivattomasti.

Kevätin taikaa

Auton saa parkkiin Malahviantien varteen helposti, ja reilun kymmenen euron hintaiset luvat hoituvat kännykällä kätevästi netistä Eräluvut-palvelun kautta. Kelkkauraa patikoiden edessä avautuu vuosien varrella tutuksi tullut Kevättijärvi.

Saamme ensimmäiset siiat nypytettyä parin sadan metrin päästä vene-

rannasta. Näillä main järvi on vielä hyvin matala, vettä on jääkannen alla hädin tuskin kahta metriä.

Kuten kokemuksesta tiedämme, syönti alkaa hiipua puolenpäivän maissa, joten asetumme läheiselle mäntykankaalle pälveen kahvittelemaan. Hiukopala ja puhdas Kainuun ilma yhdessä tainnuttavat meidät hetken unosille kevätauringon lämmittäessä mukavasti.

Iltapäivällä ei syönti jostain syystä enää kunnolla ala. Saamme sentään muutaman ahvenen majapaikkaan viemisiksi ja pannulla paistettavaksi.

Seuraavana aamuna olemme liikkeellä jo auringonnousun aikoihin. Suuntaamme venerannasta suoraan järven toiselle laidalle, missä on karttojen mukaan syvempää vettä ja sen myötä vedenalaisia rinteitä tarjolla.

Muutaman vapautetun ahvenensintin jälkeen saamme kosketuksen siikaparveen erään niemekkeen ympärillä. Vierekkäiset avannot antavat tasaiseen tahtiin yhteensä parikymmentä hopeakylkeä melko lyhyessä ajassa. Siiansurmaksi osoittuu tälläkin kertaa kärpäsen toukalla syötetty pikkuruinen morri, joka tuntee myös nimen Karviainen.

Valitettavasti saaliskalojen joukossa ei ole ainuttakaan edes puoliloista siikaa. Niitä ja paljon isompiakin Kevättijärvessä todistetusti kyllä on. Silloin tällöin jokunen kookkaampi särki säikäyttää tavallista tukevammalla tärpillä. Nekin lähtevät mukaan.

Luonnonkalaa ja istareita

Reilun kahden neliökilometrin kokoiseen kirkasvetiseen järveen on vuosien varrella istutettu niin siikoja, taimenia kuin järvilohia, mutta viime aikoina sen vetonaulana ovat olleet kyrmy-niska-ahvenet. Suurimmat niistä ovat olleet tarinoiden mukaan pitkälle toistakiloisia. Ainakin osa näistä lienee edelleenkin hengissä, sillä ylösotettavat körmyt saavat olla lupaehojen mukaan enintään 35-senttisiä.

Siika on Kevättijärvessä valitettavasti jonkin verran kääpiöitynyt ylitieheistä kannasta johtuen. Tämän vuoksi siikasaaliilla ei ole ylärajaa.

Samasta ravinnosta kilpailee myös järveen vuosikymmeniä sitten istutettu muikku, jota paikalliset verkottivat ennen ahkerasti. Niinpä siikojen pilkkiminen on oikeastaan kalastonhoitoa sanan varsinaisessa merkityksessä.

ERÄLUVAT-FAKTA

Kevättijärvi

Sijaitsee Itä-Suomussalmella Malahviantien läheisyydessä

Pinta-ala: 216 hehtaaria

Syvin kohta: 15 metriä

Lupa-alue: 5505 Yli-Vuokki

Kalastusaika: Koko vuosi

Kalasto: luontainen kalasto sekä siika, lisäksi istutetut taimenet ja järvilohet

Rajoitukset: 1 taimen tai järvilohi/lupavuorokausi sekä korkeintaan kymmenen, enintään 35-senttistä ahventa

Alamitat: Rasvaevällinen taimen ja järvilohi 60 cm, rasvaevätön 50 cm

Pilkkijän saalis koostuu tavallisesti sioista ja toisinaan hyvänkokoisista ahvenista.

Kalastajista 88 % selvisi moitteitta

Metsähallituksen erävalvonta tarkasti viime vuonna 2 359 kalastajaa, joista 297:llä oli puutteita luvissa tai kalastustavoissa. Erävalvontaraportista selviää, että tyypillisesti kyse oli puutteellisesta pyydysten merkinnästä tai puuttuvasta kalastonhoitomaksusta.

Kaikkiaan erätarkastajat suorittivat 9 825 tarkastusta. Eniten puutteita oli juuri kalastuksessa ja seuraavaksi eniten maastoliikenteessä.

Metsästäjillä asiat olivat jälleen muita paremmin järjestyksessä: noin neljä prosenttia tarkastetuista metsästäjistä oli liikkeellä ilman asiaankuuluvaa lupaa tai syyllistyi muihin rikkeisiin.

Metsähallitus on viime vuosina vahvistanut retkeilyn valvontaa, sillä esimerkiksi kävijämäärät kansallispuistoissa ovat lisääntyneet huomattavasti. Tyypillinen rike on, että asiakkaat pitävät nuotiota kielletyillä paikoilla tai liikkuvat alueilla, joilla ei saisi liikkua.

Metsähallituksella on 11 vakituista erätarkastajaa. Lisäksi määräaikaisia erätarkastajia työskentelee SusiLIFE- ja Yhteinen Saimaannorppamme LIFE-projekteissa. Sesonkiaikoina valvontaa vahvistetaan kausivalvojilla.

Seuraa
Metsähallituksen
erävalvontaa
osoitteessa
[Facebook.com/
eravalvonta](https://www.facebook.com/eravalvonta)

Kuva: Aku Ahlholm

Puutteet pyydysten merkinnöissä ovat tavallisimpia kalastusrikkaita. Erätarkastajat Heikki Taipale (vas.) ja Tommi Suonpää valvoivat kalastusta Suomenlahdella.

Sota vaikuttaa kalatalouteen

Ukrainan sota katkaisi välittömästi kalatuotteiden viennin Venäjälle, Valko-Venäjälle ja Ukrainaan. Vielä toissa vuonna Suomi vei maihin lähes 50 miljoonan arvosta kalaa, kalarehuja ja kalanpoikasia. Kalatuotteiden viennistä yli puolet on aiemmin suuntautunut kyseisiin maihin.

Osa viennistä on pystytty korvaamaan muilla kohdemailla. Esimerkiksi kirjolohta viedään nyt Valko-Venäjän sijasta Puolaan, kertoo Luonnonvarakeskus (Luke).

Ongelmia aiheuttaa erityisesti kalanpoikasten viennin loppuminen. Kirjolohepoikasia on kasvatettu vientiä varten, ja nyt niille on vaikea löytää uutta kohdetta.

Luke muistuttaa, että epävarmuus korostaa elintarvikeomavaraisuuden merkitystä ja tarvetta kotimaisen ruuan huoltovarmuuden varmistamiseen. Siinä kalalla on merkittävä rooli.

– Luonnonkala on laaja kotimainen proteiininvarasto eri puolella Suomea, ja kalan kasvatuslaitokset ovat elintarvikehuollon hajautettu elävän kalan varanto, erikoistutkija **Jari Setälä** Lukesta sanoo.

Eräluvut-palvelunumero vastaa kello 9–15

Eräluvut-numeron 020 69 2424 palveluaika muuttui. Palvelu on jatkossa auki arkisin kello 9–15. Aiemmin puhelimeen vastattiin tunnin verran pidempään, mutta viimeinen tunti oli muita hiljaisempi.

Palvelunumeroon saapuu vilkkaina vuosina jopa 20 000 puhelua. Asiakaspalvelijoilta voi hankkia puhelimitse lupia, mutta viime vuosina soittajat ovat kaivanneet enimmäkseen neuvontaa. Luvat hankitaan nykyisin pääsääntöisesti Eräluvut-kaupasta tai -sovelluksesta.

Kalastusluvat

Ennen kalastusta maksetaan kalastonhoitomaksu. Sillä voi jo kalastaa yhdellä vavalla suuressa osassa maata järvillä, lammilla tai merialueilla. Muuhun kalastukseen tarvitet kalastonhoitomaksun lisäksi vesialueen omistajan luvan, jonka valtion vesille saat Metsähallitukselta. Näillä sivuilla kerromme, minkälaisen luvan tarvitset.

Kalastonhoitomaksu

HUOM! Pakollinen maksu Kalastonhoitomaksun maksavat kaikki 18–64-vuotiaat kalastajat, jotka kalastavat muuten kuin onkimalla, pilkkimällä tai silakkalitkalla.

Kalastonhoitomaksun lisäksi tarvitset vesialueen omistajan luvan pyydyskalastukseen, usealla vavalla kalastukseen ja yhden vavan kalastukseen virtavesissä tai rajoitetuissa erikoiskohteissa. Rajoitetut kohteet näkyvät kalastusrajoitus.fi-palvelussa!

Hinnat 2022

Kalenterivuosi	45 €
Viikko (7 vrk)	15 €
Vuorokausi	6 €

Hanki näin!

Verkkokauppa: www.eraluvat.fi

Mobiili: Eräluvut-sovellus

Palvelunumero 020 69 2424 arkisin klo 9–15

Palvelupiste: R-kioskit ja lähes kaikki Metsähallituksen luontokeskukset

PILKKI JA ONKI

Suuressa osassa maata voi pilkkiä, onkia tai käyttää silakkalitkaa maksutta yhdellä vavalla. Ne ovat maksutomia yleiskalastusoikeuksia samaan tapaan kuin sienestys ja marjastus ovat jokamiehenoikeuksia.

ELY-keskukset voivat kieltää onkimisen ja pilkkimisen joillain erityisalueilla. Esimerkiksi useilla Metsähallituksen vapa-alueilla tarvitaan vapalupa myös onkimiseen ja pilkkimiseen. Vaelluskalavesistöjen koski- ja virtapaikoissa onkiminen ja pilkkiminen on kiellettyä.

Katso pilkki- ja onkirajoitukset Kalastusrajoitus.fi-palvelusta!

Metsähallituksen luvat valtion vesille

PYYDYSLUVAT

Metsähallituksen pyydyslupa-alueet voivat olla järvi-, kunta-, kalatalousalue- tai vesistöaluekohtaisia. Pyydysluvalla saa kalastaa verkoilla, katiskoilla, syöttikoukulla, rysällä, pitkälläsiimalla, atraimella (tuulastus), harppuunalla tai jousella valtion vesillä.

Pyydyslupa on tarkoitettu vapaa-ajankalastukseen – kaupallisen kalastuksen luvat myönnetään erikseen.

Pyydysluvat ovat pyynti- tai venekunta-kohtaisia. Ne ovat voimassa kalenterivuoden.

Hinnat 2022

Pyydys	Lupa-alue	
	1	2
Verkko (pituus enintään 31 m)	8 €	12 €
Katiska , 3 kpl	8 €	12 €
Syöttikoukku , 10 kpl	8 €	12 €
Rysä tai mertapyydys (korkeus enintään 1,5 m)	8 €	12 €
Pitkäsiima (enintään 100 koukku)	8 €	12 €
Atrain, harppuuna ja jousi	8 €	12 €
Nuotta (alle 6 m tai paunetti)	35 €	45 €

Lupa-alueiden hinnoittelussa käytetään kahta eri maksluokkaa. Hinnoittelu perustuu kalavesien hoitokuluihin (esim. aktiivisiin istutuksiin), lupa-alueen pinta-alaan sekä kalaveden tuottoon ja arvoon (esim. hyvät kuha-vedet).

Hanki näin!

Verkkokauppa: www.eraluvat.fi

Mobiili: Eräluvut-sovellus

Palvelunumero: 020 69 2424 arkisin 9–15

Metsähallituksen asiakaspalvelupisteet

Erilliset paikalliset luvanmyyntipaikat

Tarkemmat tiedot pyydyslupa-alueista sekä erillisistä luvanmyyntipaikoista: www.eraluvat.fi

VAPALUVAT

Vapaluvat voivat olla vuorokauden, viikon, koko kauden tai kolmen, kuuden ja 12 tunnin lupia. Lupien hinnat vaihtelevat alueittain. Hinnat löydät osoitteesta www.eraluvat.fi ja yleensä kunkin alueen infotaulusta.

Vapalupia saa edullisemmin yleensä alaikäisille, perheille ja seurueille. Samoin Ylä-Lapin kalastusluvut ovat paikallisille joko maksuttomia tai edullisempia.

Vapa-alueiden lupaehdot, rajoitukset ja aluekuvaukset netistä www.eraluvat.fi.

Vapaluvat vetouisteluun

Vetouistelu on tavallisin kalastuslaji, jossa käytetään useampaa kuin yhtä vapaa. Koska kalastonhoitomaksulla saa kalastaa vain yhdellä vavalla, vetouistelija tarvitsee kalastonhoitomaksun lisäksi vesialueen omistajan kalastusluvan.

Valtion vesillä vetouisteluun sopivat parhaiten laajat vapa-alueet: **3410 Itä-Lappi, 2410 Länsi-Lappi, 5411 Pohjanmaa ja Kainuu, 7413 Etelä-Suomi** sekä **7412 Merialueet**.

Eräluvut.fi-sivustolta löydät tarkemmat tiedot näistä vapa-alueista.

Vapaluvat nuorille

Alaikäisten ei tarvitse maksaa valtion kalastonhoitomaksua. Metsähallitus haluaa tukea nuorten kalastusharrastusta tarjoamalla myös vapalupia nuorille edullisesti.

Alle 18-vuotiaat saavat luvan pääsääntöisesti puoleen hintaan. Useimmilla kohteilla alle 15-vuotias voi kalastaa samaan seurueeseen kuuluvan aikuisen luvalla. Alaikäinen kalastaa tällöin aikuisen luvan saaliskiintiöön.

Alle 15-vuotiaiden erillisiä maksuttomia vapalupia ei enää ole saatavilla 1.1.2022 alkaen.

Hanki näin!

Verkkokauppa: www.eraluvat.fi

Mobiili: Eräluvut-sovellus (osa alueista)

Palvelunumero: 020 69 2424 arkisin 9–15

Kalastusluvan voi ostaa useista Metsähallituksen asiakaspalvelupisteistä ja alueen yrityksistä. Myyjät näkyvät sivustolla www.eraluvat.fi.

KUNTALAISEN KALASTUSLUVAT YLÄ-LAPISSA

Kuntalaisen kalastusoikeudet Ylä-Lapissa koskevat henkilöitä, joiden kotikunta on Enontekiö, Inari tai Utsjoki. Edullisemmat tai maksuttomat kalastusoikeudet koskevat valtion vesialueita oman kunnan alueella.

Kotikunta määräytyy kotikuntalain perusteella: henkilön tosiasiallinen kotikunta ratkaisee. Kirjojen siirtäminen tiettyyn kuntaan eli ilmoitus maistraatille ei siis välttämättä riitä. Henkilöllä tulee lain mukaan olla kiinteät yhteydet kuntaan.

Kuntalaisen jokiluvat

Enontekiön, Inarin ja Utsjoen asukkaat voivat ostaa oman kuntansa alueelle viehekalastuksen kausiluvan. Edullinen lupa koskee jokia, jotka ovat lohen ja taimenen nousuvesiä. Alle 18-vuotiaat kuntalaiset saavat luvan ilmaiseksi.

Joet, joihin maksullinen kausilupa tarvitaan, löytyvät kohdekuvauksista Eräluvut.fi-sivustolta.

Hinta 2022

40 € / kausi, alle 18-vuotiaat 0 €

Kohteet

1510 Kuntalaisen jokilupa vapakalastukseen, Utsjoki

1520 Kuntalaisen jokilupa vapakalastukseen, Enontekiö

1530 Kuntalaisen jokilupa vapakalastukseen, Inari

Kausiluvan voi ostaa Metsähallituksen Ylä-Lapin palvelupisteistä. Lue lisää Eräluvut.fi-sivustolta!

Kuntalaisen maksuton kalastuslupa

Kaikissa muissa valtion vesissä Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntalaiset voivat kalastaa hankittuaan Metsähallitukselta maksuttoman kalastusluvan. Lupa on voimassa kolme vuotta, ja sillä saa kalastaa vavalla ja pyydyksillä valtion vesialueilla lohen ja taimenen nousualueita lukuun ottamatta.

Lupia ei ole kiintiöity, eli luvan saavat halutessaan kaikki paikalliset.

Luvat voi hankkia palvelupisteistä:

Ylä-Lapin luontokeskus Siida

Inarintie 46, 99870 Inari. Puh. 0206 39 7740

Ivalon palvelupiste

Ivalontie 10, 99800 Ivalo. Puh. 0206 39 7701 (auki vain ma–ti kello 9–16.15)

Saariselän palvelupiste Kiehinen

Lutontie 16, 99830 Saariselkä. Puh. 0206 39 7200

Tunturi-Lapin luontokeskus

Peuratie 15, 99400 Enontekiö. Puh. 0206 39 7950

Tarkista aina aukioloajat etukäteen!

Lupaehdot, rajoitukset ja aluekuvaukset ja muut lisätiedot netistä

Eräluvut.fi

Vapa-alueet

Vapa-alueet ovat Metsähallituksen erikoiskohteita, joissa on yleensä arvokkaita lohikaloja. Ne lisääntyvät vesistöissä luontaisesti tai istutuksin tuettuina. Sen vuoksi alueille tarvitaan erillinen lupa. Monilla vapa-alueilla on myös kalastajille suunniteltuja rakenteita esimerkiksi tulipaikkoja, laavuja, riippusiltoja, pitkospuita, polkuja ja laitureita.

Tarkemmat tiedot alueista, aluekuvaukset, lupaehtot ja kalastusrajoitukset: www.eraluvat.fi.

Alueen kartta: www.retkikartta.fi

Etelä-Suomi

6502 Niemisjärvet, Evo
Hämeenlinna

7581 Langinkoski, Kotka

7413 Etelä-Suomen vapalupa

7412 Merialueen vapalupa

Länsi-Suomi

6515 Matildanjärvi
Salo/Teijo

6545 Teerilampi, Ikaalinen

6550 Kotalan kosket
Yhteislupa-alue, Virrat

6566 Koirajärvet
Kivijärvi ja Kinnula

6567 Kaunislampi
Kinnula

6576 Kolima-Keitele-
koskireitti: Kellankoski,
Kymönkoski, Kärnänkoski
Yhteislupa-alue
Viitasaari

6586 Keihärinkoski
Yhteislupa-alue
Viitasaari

Itä-Suomi

7510 Peurajärven
kalastusalue, Nurmes

7521 Änäkäinen, Lieksa

7525 Ruunaan kosket, Lieksa

7552 Mikkelin Valkea, Mikkel

7561 Karvionkoski, Heinävesi

7571 Viannankoski
Yhteislupa-alue, Maaninka

7591 Konnuskoski, Leppävirta

Pohjanmaa, Kainuu

5411 Pohjois-Pohjanmaan ja
Kainuun vapalupa

4525 Kylmäluoma, Taivalkoski

4570 Maasydänjärvi ja
Ahvenlampi, Sievi

5502 Hossa, Suomussalmi

5505 Yli-Vuokki,
Suomussalmi

5525 Syväjärvi, Kuhmo

5571 Manamansalo, Vaala

5572 Oulankajoki
Kuusamo ja Salla

5573 Iijoen keskiosa
Yhteislupa-alue
Pudasjärvi ja Taivalkoski

5574 Korvua-Näljänkäjoki
Yhteislupa-alue
Suomussalmi

5575 Kalliojoki
Yhteislupa-alue, Kuhmo

Lappi

2410 Länsi-Lapin vapalupa

2502 Tornion-Muonionjoki ja
Könkämäeno
Yhteislupa-alue

2570 Äkäsjoki
Yhteislupa-alue
Muonio ja Kolari

2571 Kesänkijärvi, Kolari

2520 Miekojärvi
Yhteislupa-alue
Pello ja Ylitornio

2525 Pyhäjärvi, Kittilä

2535 Kapsajoki, Kittilä

2561 Meltausjoki
Yhteislupa-alue, Rovaniemi

2563 Raudanjoki
Yhteislupa-alue, Rovaniemi

2565 Vikakongäs
Rovaniemi

2567 Vikajoki
Yhteislupa-alue, Rovaniemi

2568 Kemijoki
Yhteislupa-alue, Rovaniemi

2580 Simojoki, Ranua
Yhteislupa-alue, Ranua

2581 Simojoki, Simo

2587 Simojärvi
Yhteislupa-alue, Ranua

2595 Livojärvi
Yhteislupa-alue, Posio

2599 Livojoki
Posio ja Pudasjärvi

3410 Itä-Lapin vapalupa

3510 Ahvenlampi, Sodankylä

3546 Korvatunturi
Savukoski (Kairijoki, Kemijoki)

3547 Vasakongäs
Savukoski (Kairijoki)

3548 Kemihaara, Savukoski

3550 Nuorttijoki, Savukoski

Ylä-Lappi

1550 Lätäseno, Enontekiö

1551 Enontekiön erämaa
Enontekiö

1554 Palojoki-Hietajoki
Enontekiö

1556 Ounasjoki-Käkkälöjoki-
Pöyrisjoki
Enontekiö

Kuntalaisen jokilupa, Enontekiö
Sisältää vapa-alueet
1550, 1554 ja 1556

1562 Lemmenjoen kansallispuisto,
Inari

1563 Urho Kekkosen kansallispuisto
Inari, Savukoski, Sodankylä

1564 Inarin erämaa, Inari

1565 Näätämöjoki, Inari

1567 Ivalojoeki, Inari

1568 Luttojoki-Suomujoki
Sodankylä, Inari

1578 Juutuanjoki
(sisältää Vaskojoen, Lemmenjoen ja
Menesjoen), Inari

1579 Inarin retkeilyalue, Inari

1580 Inarijärvi, Inari

1583 Kaamasjoki-Kielajoki
Inari

Kuntalaisen jokilupa, Inari
Sisältää vapa-alueet
1565, 1567, 1568, 1578, 1583

1571 Vetsijoki, Utsjoki

1572 Utsjoki, Utsjoki

1574 Utsjoen erämaa, Utsjoki

Kuntalaisen jokilupa, Utsjoki
Sisältää vapa-alueet 1571, 1572

Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntien
alueet muodostavat kukin yhden
vapalupa-alueen. Niiden sisällä
on lisäksi erikoisalueita, kuten
Juutuanjoki, joihin kalastaja tarvitsee
erillisen vapaluvan.

1510 Kuntalaisen jokilupa, Utsjoki

Vetsijoki

Utsjoki Mierasjärveen asti

Kuoppilasjoki

Kevojoki

1520 Kuntalaisen
jokilupa, Enontekiö

Lätäseno-Poroeno

Palojoki-Hietajoki

Ounasjoki-Käkkälöjoki-Pöyrisjoki

1530 Kuntalaisen
jokilupa, Inari

Näätämöjoki, Vaijoki, Silisjoki

Kaamasjoki, Kielajoki

Juutuanjoki, Matkajoki-
Kettujoki, Vaskojoki,

Lemmenjoki, Ala-Menesjoki

Ivalojoeki, Tolosjoki, Sotajoki,
Repojoki, Lismajoki

Luttojoki

- Kalastuslupa-alue
- ▲ Yhteislupa-alue
- 🏠 Erähistoriakohde
- 🕒 Esteetön osan aikaa vuodesta

Vetouistelijoille soveltuvia
vapa-alueita ovat muun
muassa

3410 Itä-Lappi,
2410 Länsi-Lappi,
5411 Pohjanmaa ja Kainuu,
7413 Etelä-Suomi sekä
7412 Merialueet.

Niihin kuuluu laajaja
kokonaisuuksia valtion
vesillä.

Karttalähde: Pohjakartta © Karttakeskus, Lupa L5293, © Metsähallitus 2021

Me *palvelemme* kalastusasioissa

Metsähallituksen Eräpalvelut palvelee kaikissa kalastusasioissa, jotka liittyvät valtion vesiin. Lisäksi keräämme valtion kalastonhoitomaksun maa- ja metsätalousministeriölle. Erävalvonnasta vastaavat erätarkastajat.

Asiakaspalvelu

Lupamyynyt vastaavat numerossa **020 69 2424** arkisin 9–15.

Lisäksi kalastuslupia myyvät useimmat Metsähallituksen luontokeskukset. Yhteystiedot www.luontoon.fi.

Ritva Aho
palvelupäällikkö
Haapajärvi

Hanna Kämäräinen
Suunnittelija,
lupamyynyt
Kolari

Emilia Nissi
Suunnittelija,
lupamyynyt
Oulu

Outi Huhtala
Suunnittelija,
lupamyynyt
Salla

Irina Vaattovaara
Suunnittelija,
lupamyynyt
Oulu

Johto

Jukka Bisi
Erätalousjohtaja
0206 39 6611

Olli Urpanen
Ylitarkastaja
Jyväskylä
0206 39 5056

Viestintä

Aku Ahlholm
Viestintäpäällikkö,
Tuikin päätoimittaja
Oulu
0206 39 4660

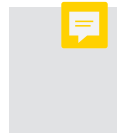

Tanja Vallo
Erikoissuunnittelija,
verkkoviestintä
Oulu
0206 39 6207

Kehittäminen

Hannaleena Aarnio
Kehityspäällikkö
Oulu
0206 39 6621

Antti Karppinen
Erikoissuunnittelija,
elinympäristöt
Oulu
0206 29 xxxx

Joel Heino
Erikoissuunnittelija,
kalastonhoitomaksut
Vantaa
0206 39 4823

Projektit

Raisa Nikula
Projektipäällikkö,
Pro Trout
Kuusamo
0206 39 4044

Sami Kurenniemi
Projektipäällikkö, Etelä-Savosta
vetovoimaisin järvi- ja vapaa-
ajan kalastuskohde 2020–2022
Mikkeli, 0206 39 4153

Olli Räsänen
Projektisuunnittelija, Etelä-Savosta
vetovoimaisin järvi- ja vapaa-
ajan kalastuskohde 2020–2022
Mikkeli, 0206 39 5325

Eteläinen alue

Jussi Viitanen
Erätalouspäällikkö,
Vantaa
0206 39 4584

Eero Hartikainen
Pohjanmaa-
Koillismaa
Pudasjärvi
0206 39 6178

Eräsuunnittelijat

Mikko Malin
Merialueet
Kotka
0206 39 4637

Eetu Karhunen
Itä-Suomi
Mikkeli
0206 39 4241

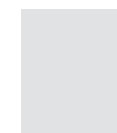
Pasi Korhonen
Kainuu
Kajaani
(Projektitehtävissä
31.5.2023 saakka)

Matti Kela
Kainuu
Suomussalmi
0206 39 6482

Veijo Honkanen
Etelä-Suomi,
virtavesikunnostukset
Jyväskylä
040 571 4397

Matti Suanto
Pohjanmaa-Koillismaa,
virtavesikunnostukset
Pudasjärvi
040 198 6157

Pohjoinen alue

Pirjo Ilvesviita
Erätalouspäällikkö
Rovaniemi
0206 39 7123

Jyrki Satta
Itä-Lappi
Rovaniemi
0206 39 7428

Markku Vierelä
Länsi-Lappi
Rovaniemi
0206 39 7150

Jarmo Huhtamella
Ylä-Lappi
Ivalo
0206 39 7717

Juha Heinonen
Ylä-Lappi
Ivalo
0206 39 4165

Satu Heikkinen
Kalastusvuokra-
asiat
Rovaniemi
0206 39 4355

Sihveri Ervasti
Lappi,
virtavesikunnostukset
Rovaniemi
0206 39 4151

Erätarkastajat

Metsähallituksella on 13 erätarkastajaa, jotka valvovat metsästystä, kalastusta ja maastoliikennettä yhdessä mm. poliisin ja rajavartioiden kanssa. Erätarkastajilla on poliisiin verrattavat valtuudet, ja suurin osa heistä onkin koulutukseltaan poliiseja.

Juha Ahonen
Erävalvontapäällikkö
0206 39 7060

Heikki Säkkinen
Itä-Lappi
040 833 1656

Jari Liimatainen
Ylä-Lappi
0400 392 726

Vesa Ihalempiä
Etelä-Lappi
040 701 5136

Mika Seurujärvi
Länsi-Lappi
040 771 4692

Jani Suua
Koillismaa
040 631 2655

Seppo Toikkanen
Kainuu
040 178 9632

Markus Aho
Pohjanmaa,
Pohjanlahti
040 158 8820

Heikki Taipale
Etelä- ja Länsi-
Suomi
040 664 7325

Jyrki Turpeinen
Pohjois-Karjala
0400 950 482

Antti Niemi
Itä-Suomi
040 482 6197

Tommi Suonpää
Etelä-Suomi,
Suomenlahti,
Selkämeri
040 186 2001

Tobias Peura
Susi-LIFE
0206 39 4176

Paavo Väisänen
Yhteinen saimaan-
norppamme -LIFE
040 158 2515

Digipalvelut

Jari Haarala
Digipalvelu-
päällikkö
Oulu
0206 39 6239

Nelli Kihniä
Suunnittelija,
järjestelmät
Kuusamo

Jyri Jokiranta
Suunnittelija,
järjestelmät
Rovaniemi

Krista Oikarinen
Suunnittelija,
paikkatieto-
järjestelmät
Oulu

Paula Niiranen
Suunnittelija,
talous
Jyväskylä

ERÄLUVAT.FI
Lupa on sijoitus luontoon

ÄLÄ NARRAA, MAKSA STON- HOITOMAKSU

ERÄLUVAT.FI

Kalastonhoitomaksuilla hoidetaan kalavesiä ja kalakantoja sekä valvotaan kalastusta ja neuvotaan kalastajia. Kalastonhoitomaksu on henkilökohtainen. Näytä tarkastuksen yhteydessä kalastuskortti tai maksukuitti paperisena tai sähköisenä. Varaudu todistamaan henkilöllisyytesi. Myös alle 18-vuotiaan ja 65 vuotta täyttäneen tulee todistaa ikänsä kysyttäessä.